

BOV-BLADET

Nr. 56 2023

Blomsterodlingens Vänner i Finland rf

STYRELSEN 2023

EVA-MARIA ANDERZÉN

Ordförande. Trädgårdsintresset vaknade på allvar först i mogen ålder. I dag är det en stor frontmannaträdgård i Sockenbacka som gäller, med gamla perenner och fruktträd och ett växthus för gurkor och tomater.

MARINA KORKMAN

Jag är visualist med ett livslångt trädgårdsintresse. Har inte egen trädgård men en balkong fylld med pelargoner. Deltar i sammanställningen av BOV-kalendern.

ELISABETH "LISEN" GRANBERG

Sköter kassörsjobbet. Lisen är trädgårdsmästare och ekonom. Lisen har en relativt ny trädgård men har fått inse att några år i en trädgårds liv är en kort period. Hon lär sig nytt och blir klokare hela tiden.

CAMILLA RÖNNBLAD

Med ett förflutet inom resebranschen har hon besökt många exotiska trädgårdar. Delar sin tid mellan en höghusgård på Drumsö och en stuga i Kyrkslätt. Har älskat blommor sen liten och tycker att allt som växer är unikt och värdefullt. Chefsvärdinna.

ANDREA ÅBERG

Viceordförande. Merkonom och trädgårdsmästare. Andrea är en stor pion entusiast med öga för andra vackra trädgårdsväxter och en hejare på tomater. Deltar i sammanställningen av BOV-kalendern.

GUNILLA WESTMAN

Sköter sekreteraruppdraget. Odlare av födsel och ohejdad vana. Trädgårdsmästaren som jobbat som jordbrukare hela livet. Lika intresserad av grönsaksodling som rosor och perenner.

MARGARETA HÄGG

Bor i Sjundeå sen 23 år tillbaka i ett eget byggt egnahemshus. I trädgården finns det rosor och liljor och andra perenner. Där finns också ett litet växthus. BOV-Bladsredaktör.

PÄRMBILDEN

Bilden är tagen hos Helle Aagard Hansen med trädgård i Faaborg, Danmark

Foto Eva Frostell

Nya medlemmar: Använd blanketten på webbsidan eller kontakta Gunilla Westman via e-post: jeggars@kolumbus.fi eller per tel. 050-5434205

Ordförande Eva-Maria Anderzén kan kontaktas via e-post: anderzen@me.com eller per tel.: 050-5305884

BOV-bladets redaktör kan kontaktas via e-post: margaretahagg17@gmail.com

Bibliotekarier: Marita Rosengren och Viveca Thomé.

Medlemsavgift år 2024 25 euro.

Föreningens bankkonto: Aktia FI4840551820097214

Betalningsärenden sköter kassören Lisen Granberg e-post: lisen.granberg@kolumbus.fi tel 0400-686710

Från och med 1.1.2024 är Maj-Len Vuoristo kassör, e-post majlen.vuoristo@gmail.com, tel 0400-100119

ORDFÖRANDES SPALT

Kära BOVar

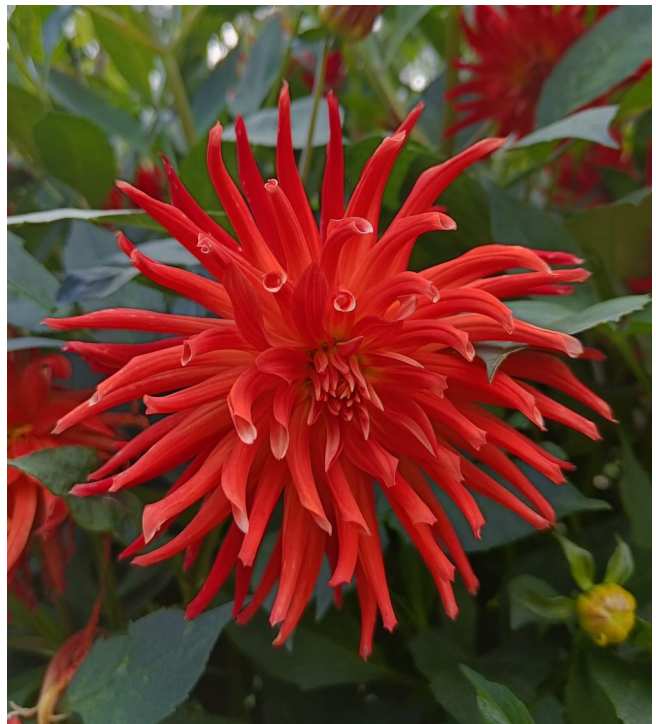
Hösten är kommen och vi kan konstatera att vi är på slutrakan av vårt jubileumsår. I min senaste spalt erkände jag att jag kände mig lite nervös inför året men nu börjar spänningen släppa. Det är nog väldigt givande att vara ordförande för just BOVarna. Alla de evenemang, som vi i styrelsen hade planerat och arrangerat har ni tagit emot med entusiasm och glädje och det vill jag tacka er för.

I skrivande stund så har vi bara julfesten kvar av alla årets aktiviteter och det känns nästan vemodigt, men ingenting hindrar ju oss från att ha roligt också nästa år. Kom gärna med idéer och förslag så försöker vi i styrelsen utveckla och verkställa dem.

Det är faktiskt mycket som hänt också under den andra halvan av året. Friska upp minnet genom att läsa om de olika evenemangen här senare på BOV-bladets sidor. I höstmörkret känns det ju som om det gått en evighet sen vi var i Danmark och i Pargas och ändå är det inte ens ett halvt år som förflutit. Det är bra att komma ihåg då vi tänker på den kommande odlingssäsongen, som nog närmar sig. Och för att inte misströsta så kan vi ju börja tänka på kallsådd, som vår gästföreläsare Johannes Wätterbäck "Farbror Grön" talade om på vårt jubileumsseminarium på svenska Arbis. Här passar jag på att tacka styrelsen för ett gediget arbete kring seminariet.

På föreningens höstmöte i november behandlades stadgeenliga ärenden, vilket innebar val av ordförande för nästa år och val av styrelsemedlemmar som var i tur att avgå. Jag får tacka föreningen för fortsatt förtroende för egen del. Vågar man ens skriva ut att det verkar som om nästa år skulle kunna bli ett "vanligt" år efter både corona och jubileumsbestyr. Vi får se. Av styrelsemedlemmarna var både Andrea Åberg och Lisen Granberg i tur att avgå. Andrea ställde upp för omval, vilket både jag och föreningsmötet är glada över. Fint att du Andrea ännu ville ställa upp. Lisen, som gjort en stor insats som kassör i många år, informerade styrelsen i god tid att hon inte önskar sig omval. Allt har sin tid och vi måste acceptera ditt val Lisen och tacka dig för alla de år som du med fast hand har tagit hand om föreningens ekonomi och för det engagemang du visat under jubileumsåret och dess förberedelser. Den festliga jubileumsmiddagen, trevliga Danmarksresan och det lyckade seminariet kunde genomföras till stor del tack vare din insats. Föreningsmötet valde Maj-Len Vuoristo till ny medlem i styrelsen. Maj-Len, du är hjärtligt välkommen. Det skall bli roligt att få jobba med dig och jag kan lova dig hela styrelsens stöd.

När ni alla läser det här så har vi säkert också julfesten bakom oss. Hoppas att du som var med hade roligt. Nu kvarstår bara att önska er alla en Fridfull Jul och ett Gott Nytt År.

Eva-Maria Anderzén, ordförande

I BOV-BLADET nummer 55 skedde ett mycket beklagligt misstag . Slutet från artikeln om Bovar i Riddarhuset hade fallit bort, vilket redaktören beklagar och här kommer artikeln på nytt i sin helhet.

Bovar i Riddarhuset

Text och bilder Camilla Rönnblad

Den 14 april gjorde nästan 40 Bovar en tidsresa till de forna herrgårdarnas parker och trädgårdar i Riddarhusets utsmyckade miljö. Vi delades in i tre mindre grupper och visades omkring av en kunnig guide. Efteråt kunde man sedan njuta av utställningen i egen takt.

Adelsförbundets understödsförening r.f ordnade utställningen och alla insamlade medel används oavkortat till välgörenhet. Främst som stöd av barnfamiljer. Utställningskommitténs ordförande Anna Ehrnrooth ville lyfta fram den otroligt rika och intressanta tiden av herrgårdshistoria med anor som aktivt förvaltas på många gårdar ännu idag. Alla hade nu möjlighet att uppleva en kombination av grönska och historia.

Herrgårdarnas storhetstid var från ca 1750 till slutet av 1800. Då torparlagen infördes 1918 styckades många gårdar, mycket försvann och förstördes. Otaliga är de parker, raka grusgångar, planteringar, bersåer, broar, torn och monument som inte mera finns kvar. Som mest fanns det ca 2000 herrgårdar i Finland av vilka ca 200 finns kvar idag. Av dessa är ett mindre antal välbevarade men tyvärr har en stor del av gårdarna och trädgårdarna blivit ombyggda och förändrade genom åren.

Då vi kom in i Riddarhuset välkomnades vi av höga maffiga blomsterpyramider på båda sidorna av de höga trapporna. Vi tog oss upp längs den röda

mattan till festvåningen och på översta trappavsatsen fanns mera blomsterarrangemang , finska flaggor och antika kristallkronor i taket. Här mötte vi vår glada och kunniga guide Anna som tog oss vidare till själva utställningen.

Flygelsalen

I flygelsalen hade man samlat ihop en del historik i form av kartor, dagboksanteckningar, fotografier, böcker och konstverk. Många detaljerade uppgifter fanns om bl.a gårdarna Järvikylä, Oitbacka, Malmgård, Tjusterby och Paddais för att nämna några. Andra gårdar som ofta nämns är Sjunby, Svartå och Qvidja. Det är omöjligt att nämna alla då gårdarna varit många och varje gård varit speciell och betydelsefull på sitt eget område. I Sverige fanns sedan länge stora herrgårdar och slott och därifrån kom de första trädgårdsarkitekterna till vårt land. Våra trädgårdsmästare fick inspiration och en ny era började hos oss. Malmgård hör till gårdarna som planerades av kunniga arkitekter och mycket finns noggrant dokumenterat med kartor och skisser. Namn som guiden nämnde var Svante Olsson, sonen Paul Olsson och Bengt Schalin.

Varje trädgårdsplanerare gav herrgården sin egen särprägel och stil beroende på varifrån inspirationen hämtades. Det finns mycket skrivet om trädgårdsplanering och om olika stilarter så för den intresserade är det bara att söka uppgifter på olika håll.

Efter den korta introduktionen gick vi vidare till själva utställningen i Riddarsalen

Överst trappuppgången

I mitten porten inne

Nere Ingången till Riddarsalen

Riddarsalen

Den imponerande stora Riddarsalen badade i solljus som lyste in genom de kulörta blyinfattade fönstren och väggarna pryddes av hundratals utsmyckade vapensköldar i olika färgskalor. Den stora salen var indelad i olika rum och avgränsade områden precis efter monster man använder vid trädgårds och parkplanering. En herrgårdsträdgård och park inomhus.

Park

Många av de stora herrgårdsparkerna lever och finns kvar ännu idag men många har ändrat form under åren som gått. I gångna tider var nyttoväxterna de huvudsakliga grödorna men efter kriget då tiderna blev bättre började man med nya krafter planera mycket sådant som behagade ögat och våra sinnen.

Allen

Lövsalar planterades och syrenbersån blev ett vanligt inslag i alla trädgårdar. Man planterade alleer av lind, ek, lönn, ask, björk och pilträd och många gamla träd finns ännu kvar idag. Många mera exotiska träd som palmer fann sin väg till herrgårdarnas parker. Palmen placerades ofta i mitten i en stor kruka och omkring den agave och olika slag av succulenter. De ömtåliga utländska växterna förvarades sedan inomhus om vintern. Trädgårdarna fyllades av möbler av olika slag och funktion. Bord och stolar av smidesjärn var vanliga men även trädgårdsmöbler gjorda av skickliga snickare pryddes mången uteplats. Inspiration hämtades från sydligare länder och stora krukor och statyer flyttades ut undersommartiden. Paradtrappan pryddes av stora krukor med växter från den egna trädgården.

Ägaren till herrgården var ofta den som bar huvudansvaret för utomhusområdena men senare blev det vanligare att en trädgårdsmästare fick ta över den ansvarsfulla uppgiften. Trädgårdsmästaren hade en hel stab under sig som skötte allt enligt order och efter noggranna anvisningar. Trädgårdsredskapen var viktiga och det fanns krattor, spadar och hackor för varje ändamål. Grusgångarna skulle hållas fria från ogräs och växterna i rabatterna måste bytas ut vid behov. Den första gräsklipparen kom till och nya uppfinningar kom till gårdarna. Av herrgårdarna nämndes speciellt Vuojoki som var den enda gården där en å flöt genom parken med pärlmusslor, kräftor och nejonögon. De anställda kunde tjäna en slant genom att fiska musslor åt godsägaren och av pärlorna gjordes värdefulla smycken.

Uppe till vänster Palm i trädgården
Uppe till höger Anna Ehrnroth i rosen-trädgården
Nere till vänster Trädgårdsmästaren samt ritningar
Nere till höger Solur från 1920 samt äppelträd i

Orangeri

Orangerien hittade sina platser i trädgårdarna och bl.a Fagervik har ett gammalt kvar som restaurerats och kan beundras ännu idag. Trädgårdsmästaren hade till uppgift att hålla orangeriet uppvärmt under vintern. Uppvärmningssystemen var genialt byggda med rör av olika slag och ugnar som värmdes upp med ved. Man började förstå ljusets betydelse vid odling och man började bygga växthus av olika slag.

Nyttoträdgården

Herrgårdarna var mycket beroende av allt man odlade och självfallet strävade alla till att vara självförsörjande. Herrgårdarna var ju ofta små egna samhällen och på de större gårdarna bode flere hundra människor.

Till en början var rotfrukterna det centrala men på 1700 talet kom potatisen och baljväxter blev vanliga. Trädgårdsmästaren ansvarade för planering, odling och övervakning. Många gårdar hade stora odlingar och försäljning av olika trädgårdsprodukter fick stor betydelse.

Fruktodling

Då det var svårt att få tag på äppelträdsplantor började man odla körsbär och plommon som var enklare att föröka själv. På utställningen fanns en jättelik fondvägg med äppelträd på Norrmarks ägor. Största äppelodlingar finns idag på Söderlångvik. Bovarna besökte gården för något år sen.

Örtagården

Örtagården var herrgårdarnas apotek och medicinskåp.

Örter och kryddväxter användes till matlagningen men mycket använde man till framställning av olika salvor och liniment för medicinskt bruk.

Rosenträdgården

Rosen har alltid varit paradväxten på herrgårdarna och rosenarrangemanget på utställningen blev en ypperlig avslutning på vår vandring genom herrgårdsträdgården på Riddarhuset. Solen sken in genom fönstren och det kändes som om man varit utomhus.

Garden Living (Eva Wuite) hade ansvarat för trädgårdsplaneringen och elever från Axxell Överby (florist2022) hade utfört utrymmesdekorereringen som del av sitt examensarbete. Det fanns även möjlighet att inhandla krukor och andra prydnadsföremål till den egna trädgården. Ätliga produkter från ett flertal gårdar fanns också till salu.

En kopp kaffe i Riddarhusets cafe smakade gott efter den givande utställningen i den lugna herrgårdsmiljön. En vacker och harmonisk utställning som fick alla att må bra.

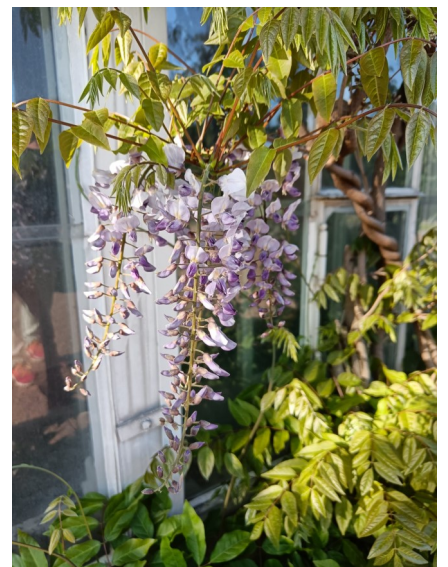
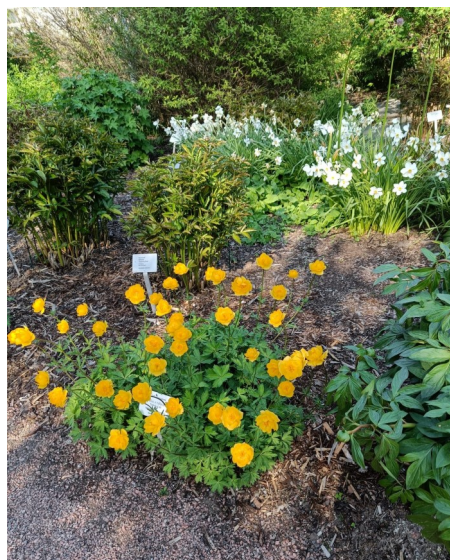
Riddarhuset

BOVarnas vårutfärd till Kajsaniemi

Text och bilder Gunilla Westman

Kajsaniemi botaniska trädgård är grundad 1829 och till sin storlek ca 4 hektar stor. Trädgården är dagtid öppen för allmänheten helt gratis, till växthusen uppbärs en inträdesavgift. Av arboretets träd är många mycket gamla och stigarna har funnits på samma platser länge. Formträdgården framför växthusen har funnits där sedan 1830-talet. Stenpartiet på den soliga sluttningen vid växtmuséet är anlagt redan 1884 - då var det Finlands första stenparti. Framför växthusen finns även sinnenas trädgård, där man kan se, dofta på och känna på olika växter. Andra delar som kan nämnas är lav- och mossträdgården samt rhododendron- och azaleaträdgården. Under 2000-talet har en förnyelseplan uppgjorts för botaniska trädgården, och många delar har redan restaurerats.

Onsdagen 24 maj mötte ungefär 60 intresserade BOVar upp för att bli guidade runt utomhus i botaniska trädgården. Två guider, en svensk- och en finskspråkig guide tog emot oss och förde oss runt i två grupper. Vi fick både höra om trädgårdens historia och utveckling, samt beundra flera olika delar av anläggningen. Stor beundran väckte naturligtvis azaleorna och pionerna, men även Wisterian och många andra växter. Botaniska trädgården är en fin oas i vår huvudstad och det lönar sig att besöka den vid olika tidpunkter under året.

Bovarna på Överby

Text och bilder Gunilla Westman

Lördagen 27 maj 2023 var det dags för trädgårdsmarknad på Överby. BOVarna hade igen bokat ett tält där medlemmarna kunde sälja sina egna plantor. Några duktiga BOVar hade även tagit hand om fjolårets överskott av BOV-plantor och övervintrat dem på bästa sätt – nu var de stora, fina växter som kunde säljas till ivriga köpare. Våra stöttepelare, Brita och Inger hade även detta år kommit till Överby med mängder av rariteter, men också flera andra medlemmar bidrog till att plantutbudet var rikligt och intressant. En fin och uppskattad trädgårdsdag !

Sommarutfärd till blomstrande Pargas

Text och bilder Camilla Rönnblad

Den 5 augusti i strålande solsken fylldes Lundströms buss av 59 förväntansfulla Bovar med destination Pargas. Deltagarna steg på bussen på vid olika hållplatser längs rutten och dessutom kom ett antal Bovar med bil direkt till vår första besöksplats. Denna gång rymdes tyvärr inte alla intresserade med trots den stora bussen! Under bussresan presenterade sig många Bovar och berättade om sina trädgårdar och vad de sysslat med under den gångna sommaren.

Gunilla Cederlöfs och Sven Engbloms trädgård i Lielax var vårt första besöksmål för dagen. Flaggan vajade i vinden och solen sken när värdparet hälsar oss välkomna till sitt blomsterparadis. Vi vandrar längs välansade gångar, blommor och växter pryder gården vartän man tittar. Vi samlas i det jättelika växthuset där Sven presenterar trädgården och berättar intressanta detaljer om växter o odlingar. Kaffe, semlor och tomater från det egna växthuset smakar gott. Gunilla och Sven har bott 31 år i sitt välskötta vackra rödmålade hus. Speciellt under de senaste 14 åren har trädgården genomgått större förändringar. Sven har som hortonom alltid jobbat inom trädgårdsbranschen ; med odling, planering, undervisning och som konsulent. Pensioneringen från yrkeslivet har nu gett extra tid för den. Hela tiden funderar han på nya projekt tillsammans med Gunilla , även hon passionerad trädgårdsentusiast sedan barn. Trädgården är i dagsläge så gott som utnyttjad till fullo men alltid finns det möjlighet att ändra något som komplement till det gamla. Från början fanns på tomten bara några gamla äppelträd, några tallar och en jättebjörk som måste fällas. Allt som idag växer i trädgården har planerats in i minsta detalj. Nya träd har hittat sina platser, otaliga olika rönnar, många specialgranar, bokträd och japanska lönnar pryder gården. Gunilla och Sven har en strikt arbetsfördelning, blandar sig inte i vad den andra gör utan sköter sina egna områden. Gunilla sköter perennerna, frösår och planerar allt enligt årstiderna och följer färgskalor. Jämna fina gångar kantas av överdådiga prunkande rabatter i underbara färger. På flere ställen kan man ta sig fram under bågar som är översållade av olika gröna klätterväxter och slingrande blommor. Hela tiden ser man något nytt som fångar ens uppmärksamhet. Allt är uttänkt in i minsta detalj. Sven är den som driver upp sommarblommor och står för de olika byggprojekten. Den japanskinspirerade delen av trädgården är magisk och en fröjd för ögat. Astilbe , färgsprakande buskar och lönnar kantar gången som leder ut över en damm där en massa kojkarpar och guldfiskar simmar bland de olikfärgade näckrosorna. Den vita välvda träbron är bevis på genuin snickarglädje och finaste hantverk. Runt dammen leder en platå uppbyggd av jämna naturstenar och där lyser granna sommarblommor i vackra krukor. En del av trädgården består av ovanliga välmående barrträd och rhododendron. I en glänta finns Svens inbjudande videberså där han lagt in ett golv av små mosaikstenar och motivet är naturligtvis från växtvärlden. Ett mästerverk. Vi förstod att värdparet hunnit njuta av lugnet i bersån en gång under säsongen, men några Bovar grep genast chansen och njöt en stund under rundvandringen. liksom alla andra trädgårdar förändras Gunillas och Svens odlingar litet från år till år. Det är intressant att experimentera och de omväxlande varma och snörika vintrarna utgör en utmaning. Många växter som tidigare inte trivdes på våra breddgrader klarar vintrarna. men det gäller att vara förberedd på plötsliga köldknäppar. Ohyra och växtsjukdomar är andra gissel som är alltmer förödande. Mycket hjortdjur finns även i Pargas men det 2 m höga stängslet skyddar bra från ovälkomna snyltare. Sven har experimenterat med planteringar utanför staketet med klen resultat. Det har visat sig att tillsvidare är det bara tagetes som fått växa ifred medan andra växter duger bra som hjortmat.

Överst Kaffepaus hos Gunilla och Sven
följande Årstiderna

Följande Blomstervandring

Nere Birgitta och Markus testar bersån

Gunilla och Sven har planerat sin trädgård med mycket omsorg. Säkert har de som vi alla andra tvingats gräva, flytta och ändra på rabatter otaliga gånger. Området är stort och det finns inte mycket som fattas i växtväg. De otroliga perennrabatterna varvas med träd och buskar i utsökt harmoni. Trädgårdslandet är i bästa skick och överallt finns sommarblommor som glada färglickar. Krukor med begonia och petunia finns utspridda överallt och tagetes i ett otal färger lyser som små solar i det gröna.

Till Bovarnas glädje hade Gunilla ordnat plantförsäljning och flere av oss passade på att handla något att ta hem som minne. Vi är glada att Gunilla och Sven ville dela med sig till oss Bovar av sin glädje och entusiasm för trädgårdsliv.

Grönskande växtbåge

Näckrosdammen

Gunillas och Svens röda paradis

Det var dags att tacka och säga hej, bussen väntade på oss vid porten och turen fortsatte längs slingrande sandvägar i ett idylliskt sommarlandskap. Vi fick njuta av natursköna platser och snart var vi framme vid Tammilehto vingård där buffen var dukad. Maten och vinet smakade gott och den som önskade kunde ta en liten promenad i den vackra omgivningen eller besöka vinstugan och handla en flaska vin att ta hem.

Efter lunchen fortsatte bussen igen längs slingrande småvägar mot Pasi Hurtens dahliaparadis i Lemlax.

Trädgården finns i slutet av en smal sandväg så bussen kunde inte köra oss ända fram. Den sista biten skötte med en mindre buss, vi åkte i turer och några Bovar fick biltransport till Pasis port. Pasi välkomnade oss och vi blev överväldigade av det hav av höga blomstrande dahlior som mötte oss. Redan före vi kom till själva trädgården såg vi en stor åker där det växte enorma mängder rödfärgade dahlior längs slutningen så långt ögat nådde. Se men inte röra! gällde i hela trädgården. Det var viktigt. Pasis familj kommer ursprungligen från Karelska näset därifrån de evakuerades till Pargas. Pasis far var 16 år då kriget bröt ut. Redan som barn blev Pasi intresserad av växter och speciellt dahlior men vägen har varit lång. Via kolonistuga och släktens sommarstuga kunde Pasi för 20 år sedan äntligen börja bygga upp sitt dahliaparadis. Själva trädgården på en hektar och det vackra bostadshuset är endast 20 år men allt är byggt i gammal stil. Framför huset växer höga flox i stora rabatter tillsammans med gråmalva och liljor. Allt i olika nyanser av ljusrött, rosa och vitt utom de ståtliga liljorna i orange. Hela området var till en början tät skog. Träd fälldes, stockar och stubbar måste brännas eller transporteras bort.

Ny jord behövdes för rabatter och planteringar. Perennrabatter anlades och äppel och andra träd planterades. Endast en stor ek som självsått sig står kvar på tomten allt annat har hämtats till tomten. De första åren var utmanande då vattensorkar invaderade stora delar av trädgården men till slut lyckades man bekämpa dem.

Dahliorna kommer ursprungligen från Mexico och redan på 1800 talet talade fruarna i Finland om georginerna, minnenas växter.

Georginbacke

Efter krigen vandrade speciella georginer till vårt land från Karelen. Man vet dock att otaliga växtknölar blev kvar i källaren under vinterkriget och endast ett fåtal evakuerade fick sina älskade georginer med sig till Finland. Pasi har 25 olika sorters dahlior och så gott som alla sorter är nog dokumenterade och all bakgrundsfakta känd. Det gäller att ha koll på knölna då man planterar, delar och vinterförvarar.

Pasi gör ingen reklam för sin trädgård utan insamling och letande efter georginerna sker via olika kontakter och från mun till mun. Det gäller att kolla i byarna ifall det hittas någon speciell dahliaknöl som intresserar Pasi och som han sedan lyckas få en bit av. Dahlior går inte att finna på ödegårdar som andra gamla växter då knölna inte klarar vintern hos oss utan måste förvaras köldfritt. De flesta dahlior är röda med olika skiftningar av lila. Endel dubbla andra enkla. Varje by hade i tiderna egna sorter och variationer mellan gårdarna var vanliga. På hösten gräver Pasi upp alla dahliaknölar, märker dem nog och förvarar dem i lådor i källaren under huset tills våren kommer. Knölna får inte röra vid varandra och temperatur och fuktighet skall vara rätt. På hösten är det viktigt att rengöra knölna nog för att undvika olika sjukdomar. Det tar 2 - 3 veckor att få in knölna på hösten men Pasi har bara en medhjälpare trots att jobbet är arbetsdrygt.

På våren tar det åter igen många veckor att plantera ut knölna i trädgården. Knölna delas med några års mellanrum och steriliceras nog före utplantering. När knopparna bildats gäller det att binda upp stjälkarna med papperssnöre ungefär 3 gånger under sommaren. Alla Pasis dahlior är meterhöga eller högre och de flesta blommorna gigantiska och tunga. Vid utplanteringen är det ytterst viktigt att ge rikligt med näring och vatten för att säkerställa en lyckad blomning. Den dominerande dahliasorten hos Pasi är Brunäs, en röd dahlia med medelstora blommor och den blir över en meter hög. Andra sorter vi fick beundra var Turun tori (ljusröd), Inkerin Karjala (röd kaktus), Toivakka och många andra. Pasi var speciellt imponerad av att visa upp de dahlior som härstammade från tsartiden. Tänk att vi idag kan glädja oss åt en blomma lik den som i tiderna beundrades av tsaren. En del sorter har klotformade enorma blommor andra blommor som jättelika tefat. Idag är speciellt de sk kaktusdahliorna populära. Förr växte dahliorna högre men idag är de betydligt lägre vilket underlättar hanteringen speciellt vid blomning. Pasi är den enda i Finland som har en så stor privat samling georginer och gamla traditionella lantsorter i denna omfattning. Alla uppgifter är nog dokumenterade och sparade i ett klonarkiv.

Till vardags jobbar Pasi med forskning vid Turun yliopisto och allt jobb med dahlior och andra växter är en bisyssla som heter duga. Pasi har även en genbank med Fredrika Runebergs krukväxter och trädgårdsväxter. Här finns alla gamla krukväxter som ursprungligen fanns i Borgå. Det står ständigt 70 krukor klara för transport till Runebergs hem i Borgå vid behov. Ute i Pasis trädgård växer samma sorter som Fredrika i tiderna odlade i sin trädgård i Borgå. Några sorter fattas men idag prunkar bl.a luktärt, tvåfärgad stormhatt och blomstertobak i rabatterna i Lemlax. Speciella från köksträdgården är de gula och vita hallonen. Mycket finns att lära från gångna tider och vi får vara glada att Pasi med sin entusiasm bidrar till mångfalden i våra trädgårdar och värdesätter tidigare odlares ansträngningar. Med god tur kanske någon av oss kommer över en georgin som komplettering till vår dahliarabatt? Pasi hade även plantförsäljning men till flere Bovars besökelse fanns inga dahliaknölar att köpa. Utbudet bestod av bl.a Evakko pelargon, Flitiga Lasse och Doktor Westerlund.

Dagen var lång men vi såg och upplevde mycket och vädret var på vår sida. Tack alla Bover som deltog i utfärden.

Överst Pasi Hurtens hem

Följande Bover i ett hav av dahlior

Följande Fredrika Runebergs krukväxter

Nederst Fredrika Runebergs luktärter

BOVARNAS RESA TILL DANMARK

Hannus Langeland, Danmark 15. - 18.6.2023

Text och bild Marina Korkman

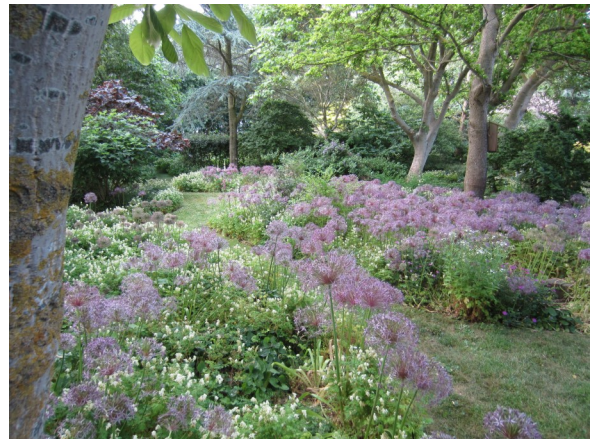
Under fyra härliga försommardagar får vi njuta av Langelands vackra trädgårdar tillsammans med Hannu Sarenström och Karina Brozinic. Urvalet består av några av Hannus, danska favoritträdgårdar.

Hannu Saarenström, en av nordens mest kända mat- och trädgårdsinspiratörer flyttade från Kinnekulle i Sverige till Langeland i december 2017 och har här startat arbetet med att bygga upp en ny trädgård och genom det har han blivit bekant med traktens trädgårdsintresserade Ortsbor.

Trädgårdprofilen Karina Brozinic är utbildad trädgårdsingenjör, ordförande i Riksförbundet Svensk Trädgård och mångårig, kunnig medarbetare på tidningen Allt om Trädgård. Karina har trädgårdar i Malmö innerstad och vid en kolonistuga.

Torsdag 15.6. Ankomst - På Kastrup är Karina emot oss och vi tar vår egen buss med den norska chauffören som styr oss söderut mot Langeland. På vägen stannar vi för toalettbesök och köp av färdkost. På Langeland får vi fiskfrikadeller och vin till lunch på Spodsbjerg Kutterfisk. Sedan är det incheckning på hotell Skudehavn Rudköping.

Efter att på vägen ha plockat upp Hannu startar vi med vårt första trädgårdsbesök hos Birgit i Humble som är granne till Hannu. Birgit driver en gård med nötkreatur som i skydd av stora träd ligger vackert omgiven av böljande fält och utsikt mot havet. Det första som möter oss är en vacker vildvinsbevuxen husvägg. När man går in i den lummiga trädgården möts man av ett magiskt hav av allium och vit nunneört. De storvuxna träden ger skugga åt perennerna under som växer frodigt. Vid utkanten där landskapet öppnar sig möts man av en fuksia. Men själv blir jag mest förtjust i de olika flädersorterna. Det blir ljusare och soligare så här trivs pioner, rosor, vallmo och sommarblommor här ligger också köksträdgården. På innergården finns en nedsänkt del fylld av värmeälskande växter.

Hannus trädgård bestående av en äkta kringbyggd dansk gård från 1800-talet är följande. Vi bjuds på ett glas bubbel på innergården och innan middagen bekantar vi oss med trädgården som Hannu har många framtida planer för. Den jättelika blodboken hade han ursprungligen tänkt fälla men nu får den ändå stå kvar och trädgården får ta en annan form. Vid dammen väcker den mörka irisen uppmärksamhet. Köksträdgården är ändå stoltheten och här växer allt ymnigt och i gott sällskap med varandra. Specialiteten är de 20-talet olika potatissorterna som Hannu testat. På innergården växer en massa örter mer eller mindre vilt. Boningshusets vägg kantas av en romantisk rosenhäck.

Vid middagen blir vi bjudna på många smakrika vegetariska parmesankryddade rätter som är Hannus specialitet. Det blir en trevlig kväll med mycket hygge.

Fredag 16.6. Besöker vi Helle Aagaard Hansen och Kim Linddal Hansen i parets privata villaträdgård i Faaborg på Fyn. Sedan 1984 har de byggt upp en romantisk oas i cottage-stil med många olika gröna rum. Här finns mycket att upptäcka och varje rum bjuder på en egen stämning. På den största öppna platsen ger det stora trädet skugga och svalka och genom gårdsplanen rinner en liten bäck som slutar i en gulfiskdamm kantad av bla. geranium och hostor.

Längs kanterna av gården finns perennrabatter och rosor och färgerna går i mild pastell. Nedre delen av gården är tydligt indelad i bla. köksträdgård, växthus och en grästrädgård med utkikshål i den omgärdande häcken. Helheten är mycket prydlig med inslag av flera blickfång i form av stillebengrupper bestående av pynt, krukor och växter. En del bovar gör fynd bland de växter som finns till salu.

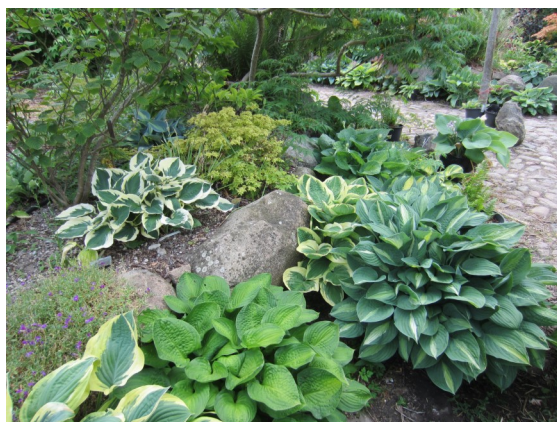
Assistens Kirkegård i Svendborg blir dagens följande besöksmål. Kyrkogården är stadens äldsta och fungerar samtidigt som allmän park. Den är lummig och imponerande med sina tom 100 år gamla träd som både står för sig själv och bildar vackra alléer. Förutom vackert anlagda och välskötta gravar finns här rabatter och buskar som bildar en harmonisk och lugn helhet.

Den typiska danska sommarlunchen avnjuter vi på Restaurant Bregninge Mølle på Tåsinge.

Dagens höjdpunkt är Troensehaven i Troense, Tåsinge som är trädgårdsarkitekten och författaren Helle Troelsens skapelse. Vi vandrar genom det pittoreska byn och beundrar de vackra husen och trädgårdarna på vägen innan vi når destinationen. Genast vid ingången känner man hur inbjudande trädgården är. Trots att allt är väl genomtänkt och planerat känns det som om allting har just sin naturliga plats och har den platsen för att det är där just det växtmaterialet trivs bäst. De stora träden och äppelträden lyfter helheten och bildar ramar tillsammans med de omgärdande häckarna. Perennrabatterna har Helle delat in i feminina och maskulina och de är anlagda så att de växelverkar med varandra. Urvalet och utbudet av perenner är så stort att man kunde spendera dagar på att bekanta sig närmare med det. Köksträdgården är stor, geometriskt uppbyggd och tydligt indelad och skyddad av en omgärdande häck. I fruktträdgården får gräset växa fritt och framför huset finns ett trädgårdsrum som odlas tillsammans med grannarna.

I dagens sista trädgård hos Hanne och Jan Hurup Hansen i Kassebølle på Langeland får hostafantasterna sina drömmar uppfyllda. I trädgården på ca 5000m² finns omkring 3000 hostasorter av vilka ca 1200 är namngivna. Jan som har haft hosta som intresse sedan 2004 är en av Danmarks ledande experter som förädlar och förökar nya sorter. Hostorna är grunden för rabatterna men här finns också spännande ormbunkar och ett arboretum med exotiska träd som tex. Redwood och Robinia. För några år sedan drabbades trädgården av en tyfon som ödelade det mesta, och nu är den inne i en ny, spännande uppbyggnadsfas. Spåren av tyfonen syns ännu i de delar av arboretet som ligger bakom huset. Några Bover passade på att inhandla rariteter bland det digra utbudet av hostor.

Lördag 17.6. I sol och sommarvärme besöker vi först trädgårdshistorikern Helle Ravn och Peter Dragsbo i Rudköping och deras lantliga trädgård i slutet av en grön trädunnel. Många Bover känner sig hemma. Den överskådliga trädgården ligger i en sluttning och är naturligt indelad i fruktäng, köksträdgård och rabatter samt växthus närmast huset. Från den lilla pergolan i bortersta hörnet har man utsikt över landskapet och hela trädgården. Helle har bla. skrivit Haven til lyst og glæde - den danske havekultur gennem 200 år som intresserade Bover passade på att inhandla.

I Humble bekantar vi oss med Birthe och Tage Christiansens lilla prydliga, välfyllda villaträdgård i woodlandstil. De snirkliga prydliga gångarna är kantade och har bottenmaterial av bla. kottar och barr. I mitten av trädgården finns ett stenparti med många små stenpartiväxter som trivs i ljuset som silar ner genom de stora trädens lövkronor.

Lockade av solen och värmen gör vi ett strandhugg vid Ristinge klint för att vandra på klinten, ta ett dopp eller bara sitta och njuta av strand, sand och otrolig havsutsikt. Dansk härlig smörrebrödslunch intar vi på Skråbelevs gods där vi också beundrar den jätteliga 350 år gamla Äkta kastanjen.

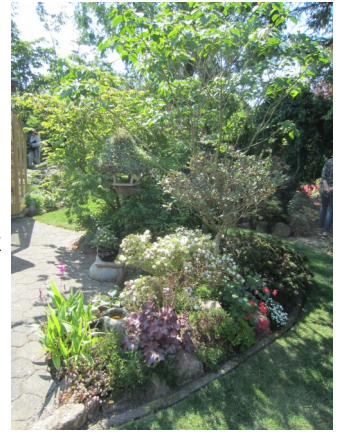
I Longelse i Grønnegaards arkitekturtrade enorma trädgård möts vi av Peter och Birgit Petersen med dannebrogen i topp. Närmast huset i den lågt sluttande väl omgärdade trädgården ligger en stor karpdamm som avslutning på en porlande bäck. När man gått genom bokitunnlarna börjar det storslagna, med massiva färgkodade perennarabatter och en ofattbar rosenträdgård med härlig wisteriapergola. På andra sidan vägen finns Birgits paradis med fruktträd, en stor damm och andra träd intill julgranodlingarna.

I Tranekaer besøksbigård som är fullspäckad med färger och dofter bekantar vi oss med biodling. Trädgården är anlagd och upprätthålls av Langelands Biavlerforening. Här efter vandrar vi till den tämligen nyanlagda Medicinhaverne via en glassdisk. Medicinhaverne är välplanerad, metodiskt uppbyggd och består av sex olika tematrädgårdar där man odlar och berättar om medicinalväxter enligt användningsområde. Trädgården sköts till stor del av ca 50 frivilliga.

Söndag 18.6. Startas med en rundvandring i Rudköpings vackra gamla kvarter med bla. korsvirkeshus från 1700-talet. På trottoarerna invid husväggarna blommar rosor och stockrosor och på en innergård finns en skön lummig trädgård för invånarna.

Egeskovs slott på Fyn blir resans sista ståtliga anhalt där slottet står mitt i en vallgrav som i sagorna och med anor från 1554. Den 20 hektar stora slottsparken, som ritades av Niels Krag den yngre som bodde här 1722 – 1740, är under ständig utveckling och har vunnit fler trädgårdspris. Slottsparken består av ett 20-tal olika trädgårdsrum med perenner, dalior, fuksior, örter och en doftträdgård med pelargoner. Dessutom finns vatten-, humle- och engelskträdgård. I solens trädgård är växterna indelade enligt årstiderna och den vita trädgården ligger utanför Café Jomfru Rigborg där vi äter lunch. Labyrinten från 1730 är välvuxen men inte mer öppen för allmänheten. Från Rissansträdgården har man en magnifik utsikt mot slottet.

H.C. Andersen kallade Langeland Danmarks trädgård och det förstår man väl. Hannu liknar klimatet vid det i Bordeaux och säger att allt växer fem gånger snabbare här, jämfört med södra Sverige.

BOVARNAS 100-ÅRS JUBILEUMSSEMINARIUM

Text Lisen Granberg bilder Eva Frostell-Pyhäjärvi, Camilla Rönnblad, Gunilla Westman, Margareta Hägg

Lördagen 30.9. kl 10-16 ordnades seminariet på Arbis. Vi var glada över att ha lyckats få tre mycket sakkunniga föredragshållare med olika ämnesområden

Trädgårdskonsult Gunilla Welin-Brook från Sverige var först med ämnet **Framtidens trädgård**. Gunilla höll ett intressant föredrag om de saker vi borde beakta med tanke på det varmare klimatet och de förändringar det för med sig. Flera av bovarna har besökt Gunillas trädgård på Sverige-resan i fjol.

Andra föredraget höll biolog Leena Luoto på finska om **Diversiteten i trädgården – vad det betyder i praktiken**. Ett högaktuellt ämne som Leena höll på sitt skämtsamma sätt och utmanade publiken med att ifrågasätta vedertagna sätt att fungera i trädgården.

Hörnstenar för diversitet: Bred inte ut plast i naturen. Lär känna insekterna och deras sätt att leva, bekämpning av skadedjur skall ske helst med naturmetoder- som vattendusch ,skakningar och att med egna fingrar plocka bort ohyra. Förbättra livsmiljöerna med att utöka blommande växter och mångdrikedom. Mera växter i fritt naturtillstånd, spara gamla träd och murkna sådana. Äng istället för gräsmatta. Olika sorts mikroklimat i trädgården. Vi mår själv bra av att vara i trädgården, både fysiskt och psykiskt, vi bör även sköta väl om alla små djur som lever i vår trädgård.

Som tredje föredragshållare var Farbror Grön, Johannes Wätterbäck från Sverige. Ämnet var **Odla kallt**. Johannes springande punkt var att vi skall göra det lättare för oss och så redan på hösten, då får man en längre odlingsäsong och behöver inte jobba med en massa krukor. Tanken med kallodling är ganska ny för många av oss, men kommer att ge många nya spännande möjligheter.

Hållbar trädgård för framtida klimatutmaningar

Text Gunilla Welin Brook

Trädgårdar, städernas parker, skogar och grönområden, våra platser för rekreation, hälsa och fristad, är under prövning. Klimatförändringarna blir alltmer tydliga och påverkar oss än mer än tidigare.

I många år har forskare varnat för det som nu allt oftare händer; långvarig torka, lågt grundvatten/brist på vatten, bränder, skyfall, stormar, översvämningar, allt fler rödlis-tade arter, minskning av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Först när vi blir per-sonligen påverkade verkar vi vakna till och förstå att det inte bara drabbar andra utan även oss själva. Förhoppningsvis föds en slags kamplust för att rädda det som räddas kan!

Men, vad kan vi då göra för insatser i våra egna trädgårdar för klimatets bästa? Ingen kan såklart göra allt, men varje liten egen klimatsmart insats kan sammantaget göra mycket. Här följer några förhållan-devis lätta och klimatpositiva åtgärder:

Öka biodiversiteten: Gör trädgården till en oas för pollinerande insekter och andra nyttodjur. Plantera växter som ger blomning (nektar/pollen) under hela växtsäsongen, dvs från tidig vår till höst. Stora gräsytor som klipps är inte klimatsmart, man kan istället förvandla de klippta ytorna till blommande ängsytor vilket ökar den biologiska mång-falden mycket! Städa inte trädgården överdrivet, lämna några ställen med löv-/rishögar och trädrester som kan bli boplatser för insekter.

Använd växter som är hårdiga och har en större tolerans/resiliens mot fukt respektive torka.

Vattna där vattnet ska vara, alltså vid växtens rotsystem. Droppbevattning/punktbevattning är utmärkt. Vattna vid rätt tidpunkt – morgon eller kväll. Vattenspridare ger mycket lite vatten till växten och massor av onödig fukt till i 'luften'. Vattna inte din gräsmatta, den hämtar sig alltid så snart det kommer regn, även efter en lång torrperiod. Jämför med en ängsytta som inte kräver något vattning annat än vid etableringen!

Vattna inte med dricksvatten, om detta är möjligt! Egen brunn? – bra, så länge den inte sinar. Eget vatten i form av sjövattnet – ännu bättre. Havsvatten – mindre bra mer än vid enstaka vattningar pga salthalten (beroende på vad växtarten tål).

Skörda regnvatten – toppen! Det regn/avsmältningsvatten som kommer från tak och hårdgjorda ytor kan man med fördel använda genom att samla det i regnvattenstunnor, nedgrävda tankar och/eller leda ner vattnet direkt i ra-batter endera med dräneringsslangar eller genom att luta hårdgjorda ytor mot rabatterna så att vattnet naturligt rinner dit.

Se över dränering och använd dränerande markmaterial på gång och körytor där detta är möjligt, t ex grus och led dagvattnet till rätt ställe (se ovan).

Välj klimatsmarta mark-/byggmaterial: Välj hellre natursten och då allra helst begagnad som ger ett lågt klimatav-tryck framför betong/asfalt som ger ett stort klimatavtryck. Återvinn material så långt som det går!

Kompostera mera - Gör din egen växtjord! Ett klimatsmart val som ger många fördelar. Det organiska avfallet från trädgården och köket slipper köras bort och blir i stället till värdefull mull som jordförbättrar rabatterna och gör att jorden tillförs viktigt mikroliv i form av maskar, svampar och bakterier. Ju mer man jordförbättrar med kompost (och för den delen organisk gödsel som t ex kogödsel, hästgödsel mm) desto frodigare och friskare trädgård.

Gräv mindre - jordförbättra mera: Koldioxid frigörs vid grävning. Växter och då framför allt träd och buskar är vik-tiga kolsänkor som binder koldioxiden i marken. Gräver vi mycket frigörs koldioxiden. Ett knep är att odla på mar-ken (uppåt) istället för att gräva i marken (nedåt) och använda organiskt mullrikt material som hjälper till att binda koldioxiden i marken. Upphöjda växtytter är också lättare att sköta.

Sist men inte minst – plantera träd! Träden tillför så många ekosystemtjänster för ett klimat i utförsbacke. De tar hand om och renar ytvatten, silar starkt solljus/ger skugga, renar luften och dämpar buller. Många arter ger oss vacker blomning, frukt och bär. Träden är viktiga kolsänkor, de renar vår luft från koldioxid och ger oss istället syre. Det organiska materialet (löv, kvistar och slutligen veden) blir vid nedbrytning viktig mull!

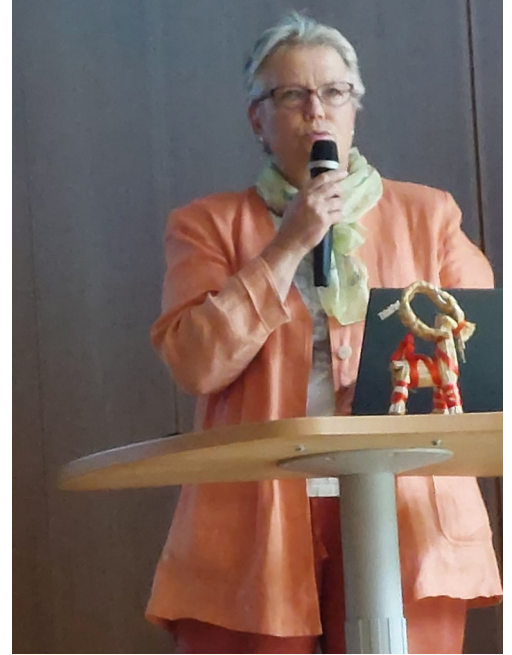
Monimuotoisuuden vaaliminen puutarhassa.

Text Leena Luoto

Puutarhanhoidon merkitys huomattiin jo yli sata vuotta sitten. Puutarhakomitean mietinnössä vuodelta 1906 todetaan puutarhoilla olevan suuri merkitys kansalle, sen terveydelle ja myös henkiselle hyvinvoinnille. Jo tuolloin ymmärrettiin ihmisen vaikutus häntä ympäröivään luontoon. Topeliuksen sanoin ”Hän on luonnon kruunu ja missä tahansa maailmassa hän asuu, painaa hän puumerkinsä siihen maahan, jota hän tallaa.”

Vuosisatojen aikana tämän vaikutuksen tärkeys on entisestään korostunut. Ihmisen toiminnalla ei ole ollut kovin hyvää vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen. Eivät ne toimet aina niin suotuisia olleetkaan. Hyvin monella on tiedossa torjunta-aineiden pitkäaikaiset haitalliset vaikutukset. Hyönteisten lajimäärä on huvennut kovaa vauhtia. Esimerkiksi Saksassa on suojelualueilla hyönteisten määrä vähentynyt yli 75 % viimeisten 27 vuoden aikana. Maaperän kunnon heikkenemiseen ovat vaikuttaneet eniten ihmisen toimenpiteet.

Nykyään puhutaan luonnon monimuotoisuuden tärkeydestä. Luonnon monimuotoisuudella, eli biodiversiteetillä, tarkoitetaan elämän koko kirjoa; lajien runsautta sekä niiden elinympäristöjen monimuotoisuutta. Puutarhojen merkitys luonnon monimuotoisuuden vaalijana korostuu koko ajan. Puutarhat ovat osa luontoa. Suomessa omakoti- ja rivitalojen pihosta koostuu lähes 20 000 hehtaaria. Piha-alueet ja puutarhat ovat erittäin merkittävässä roolissa luonnon kannalta. Jokaisessa puutarhassa on lukuisia mahdollisuuksia vaikuttaa luonnon monimuotoisuuden kehityksen suuntaan.

Monimuotoisuus puutarhassa

Puutarhassa monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä tarkoitetaan elämän koko kirjoa: lajien sisäistä perinnöllistä muuntelua, **lajien runsautta sekä niiden elinympäristöjen monimuotoisuutta.**

Puutarhan lajimäärästä keskusteltaessa luetellaan usein kasvien lajeja ja lajikkeita. Montako kasvilajia puutarhassa kasvaa. Hyviä lisäkysymyksiä olisivat: kuinka monta niistä on luonnonvaraisia lajeja, ovatko kukkivat lajit kerrannaiskukkaisia. Tarjoavatko ne ravintoa lehtiä syöville lajeille ja mettä sekä siitepölyä niitä tarvitseville lajeille.

Eläinten lajimäärää onkin sitten vaikeampi arvioida. Harvoin tulee ajatelleeksi niitä kaikkein pienimpiä puutarhassa eläviä, puutarhurille äärimmäisen tärkeitä lajeja. Tavallisessa puutarhassa voi hyönteisiä ja hämähäkkieläimiä olla 2000–3000 lajia. Selkärangaisia lajeja on vain muutama.

Pienessäkin puutarhassa on lukuisia mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristöjen monimuotoisuuteen. Pihassa on usein erilaisia mikroilmastoja, kuten kuivia, kosteita, varjoisia tai aurinkoisia kohtia. Piha voi olla kasvillisuudeltaan hyvin vähälajista nurmikkoavikkoa tai runsaslajista kukkakettoa tai kukkivia alueita. Maaperän rakenne ja koostumus voivat vaihdella, kosteita painanteita, hiekkaisia alueita, runsasmultaisia alueita jne.

Kannattaa muistaa, että luonnonmukaisuus ei ole sama kuin luonnontilaisuus! Luonnonmukaisessa pyritään toimenpiteet valitsemaan niin, että ovat mahdollisimman lähellä niitä, joilla luonto itsekkin rajoittaa esimerkiksi kasvien kasvua tai ötököiden määrää. LUOMU- tuotanto on viljelytekniikka, jonka tarkoitus on tuottaa elintarvikkeita luonnollisista aineista luonnollisin menetelmin. Luomuviljelyn ympäristövaikutukset ovatkin yleensä vähäiset.

Heikentyvä monimuotoisuus

Pihoilla suositaan katettuja alueita, jolloin luonnonmukaisuudelle jää vähemmän mahdollisuuksia. Lajivalinnassa luonnonlajit eivät ole kovin suosittuja. Luonnonvarasten lajien avulla saisi myös näyttäviä istutuksia. Istutusten hoitamiseen käytetään paljon aikaa, vaihtoehto olisi kasveille tyypillinen leviäminen. Pihossa pyritään täydellisyyteen, myös kasvien ulkonäössä. Kasveissa ei saisi olla syötyjä lehtiä eikä mitään vaurioita. Otukset, etenkin ne, joita ei tunneta, luokitellaan ihmisen näkökulmasta hyviin ja pahoihin. Moni otus on täysin harmiton ja hyvin moni on oleellinen laji luonnon monimuotoisuuden kannalta, vaikka sillä ei ole hyötynäkökulmaa ihmisen kannalta.

Monimuotoisuuden kulmakivet puutarhassa

Kitketään rikkakasvit ilman aineita.

Maaperään ei levitetä muovia ja eikä sinne asetella kierrätyskelpoisia teollisia materiaaleja.

Opetellaan tunnistamaan pihan hyönteislajeja ja perehdytään niiden elintapoihin.

Tehdään tuholaisten torjuntaa vain, kun kasvi vaarassa tuhoutua.

Tuholaisten torjunnassa jäljitellään luonnon omia keinoja vähentää hyönteisten määrää. Suurimmat tuhot aiheuttaa kylmyys, kosteus, kova sade ja tuuli sekä joutuminen petojen ruuaksi. Käytä siis vesisuihkua, ravistelua ja omia sormia tuholaisten poistamisessa. Käytä kasviuutteita hämätäksesi hyönteisten saapumista satokasville tai karkottaaksesi ne pois varjeltavalta kasvilta.

Tarvittaessa käytetään vain kasvinsuojeluun hyväksyttyjä aineita, esimerkiksi pesuaineet ja suola eivät kuulu puutarhaan.

Yhteenveto

Parannetaan elinolosuhteita lisäämällä kukkivien kasvien määrää ja lajirunsautta

Lisätään luonnonkasvilajien määrää

Istutetaan pajuja kevätkukkijoiksi

säästetään vanhoja puita ja lahopuuainesta

Luodaan nurmikon tilalle niitty

Luodaan erilaisia mikroilmastoja pihaan

Valitaan oikeat tavat tuholais- ja rikkakasvien torjuntaan

Tukeudutaan luonnon omien torjuntakeinojen toimintaan

Odla kallt

Text och bild Johannes Wätterbäck & Theres Lunden / Farbror Grön

"En gång i början av 1990-talet cyklade jag fel när jag skulle hälsa på en odlare som hade en stor pallkrage odling. Istället hamnade i en trädgård med hundratals exemplar av den blåa bollvivan *P. denticulata*. De var i sitt praktfullaste stadiet med sina blommande fyllda bollar i nyanser av lila, blått och vitt. De där måste jag ha i min trädgård tänkte jag, ett blomsterhav tidigt på våren när mörkret och det kalla ger sig av.

Det tog ett tag innan jag lyckades lista ut vad det var för blomma och hur den skulle odlas. Men medlemskap i en trädgårdsförening med medföljande trädgårdstidning bringade kunskap och klarhet. Jag sådde fröna i en blandning av planteringsjord och sand och ställde därefter ut byttan i växthuset. Jag slängde på snö och försökte ge dem en så naturlig start som möjligt och titta de till sådderna regelbundet så att de inte skulle torka ut. Första året var sannerligen ett nervöst äventyr men rätt som det var, tidigare än vad jag hade trott, tittade det fram mängder av små bladrosetter som senare planterades om och berikade skogsträdgården.

Kläfingrig som jag är dröjde det inte länge förrän jag testade med flera växter. Miljön var så otroligt bra där inne i växthuset. Hur mycket ljus som helst under våren och varmt under dagarna. Jag började baklänges, att så flera frön i maj och april och lyckades med det mesta. Jag fortsatte att backa in i vintern för varje år tills där vi är i dag. Nu för tiden sår vi bara paprika, chili, kronärtsskocka, rotselleri och aubergine i nomhus. Allt annat startar kallt i våra växthus och vi använder bara planteringsjord, vi har helt slutat med såjord.

När sår vi vad

Januari: Perenna grönsaker, blommor och växter. Vi sår också spenat direkt ute på tjälad jord.

Februari – mars: De flesta grönsaker, kål, sallat, kryddor, lök under mars.

April: Betor, mangold, tomat, trädgårdsporklak, nyzeeländsk spenat, tomat, basilika samt alla ettåriga blommor.

Maj: Majs, gurkväxter och, bönor. Bor man i ett bister klimat eller väldigt hög odlingszon kan en värmematta på 20 W vara behjälplig vid sådd av majs och gurkväxter under maj.

Hur sår vi dem

Vi sår alla slags frön i planteringsjord i plastbyttor, sådana man kan hitta i mataffären och som tomater, vindruvor och päron ligger i. Växter som vi vill ska växa en och en tex broccoli och purjolök bredsår vi och växter vi vill ska växa i grupper, alla kryddor och ettåriga blommor, sår vi i tuvor.

Överst Farbror Grön föreläser

följande Odla kallt, vinterså grönsaker

Följande Odla kallt, vinterså perenner

Nederst Odla kallt, vinterså perenner

Omplantering och utplantering

Någonstans i april - maj sker den första utplanteringen på friland och pallkragar. Man kan plantera ut plantorna, tuvorna direkt från behållarna men det allra bästa är att plantera om varje enskild planta eller grupp i enskilda krukor. De omplanterade växterna har högre överlevnadspotential då de både är större och kraftigare.

Tre fördelar med att odla kallt

- 1 När plantorna tittat upp och lever sin första tid har inga skadedjur vaknat.
- 2 Plantorna blir extremt kompakta och kraftiga.
- 3 Du behöver inte avhärdas dem, de är vana med kyla och stark sol från start.

Två saker många inte vet

1 Kallsådda plantor klarar kyla bättre än inomhussådda, för att de har startat i den miljön. Vissa växter så som sallat och kål klarar flera minusgrader på nätterna.

2 Det är kylan i kombination med värme som är det stora hotet mot kallsådda plantors existens. Tex om man sår grönsaker för tidigt, i december och att det blir en varm period i januari som får fröna att gro. Ofta kommer det då en kall period lite senare som i kombination av avsaknad av ljus och värme på dagarna dräper plantorna.

Vi skördar även många av dessa grönsaksplantor skonsamt så att vi kan stretcha ut skörden och skörda dem en andra gång när kylan kommer åter. Det vi gör är att vi skördar det vi behöver och låter växten stå kvar tex kål, broccoli och sallat. Vi sår även många grönsaker på sommaren som vi kan skörda kallt under höst och vinter. Även på hösten åker frön och lökar ner i jorden. Vårt odlande har ingen given början eller slut, det följer årets rytm. Att vi lyckas så bra beror på att vi leker med odlandet, är nyfikna och vill ha roligt. Regler är inget för oss och misslyckandena, om och när de sker, ger oss värdefull kunskap".

Överst Johannes Wätterbäck och Therese Lunden

Följande Plantorna flyttar ut på våren

Nere Primula i full blom

Till höger skörda rödkål

Nere till höger Vintersådden

MEDLEMSFÖREDRAG

Min trädgård

Föredrag 20.9.2023

Text och bilder Kerstin Boström

Min trädgård finns i nordvästra Sjundeå i odlingszon 1a/1b, det är en gammal bondgård och det är mitt barndomshem. Den består av en huvudbyggnad, en sytningsstuga där jag bor om somrarna och en stor gårdsplan samt ekonomibyggnader, innanför en friväxande häck av bondsyrener. Där finns många lövträd, björkar, lönnar, rönnar, ekar, speciellt askträden trivs bra i byn. Dessutom har vi planterat kastanjer och lindar.

Den är högt belägen, så vi har sällan besvär av myggor och under över alla under, inga hjortar har hittat dit tills vidare. Sorkar har jag desto mera av, många vårar är gräsmattorna helt upp och nervända. Hungriga harar finns det också, så jag måste sätta galler runt alla prydnads- och fruktträd, både unga och gamla. En snörik vinter nådde hararna upp ovanför gallren och åt av barken på mina gamla krikonträd. Tack och lov så överlevde några av dem!

Eftersom den är belägen på en bergskulle betyder det att jordlagret är tunt, och i o.m. det mycket torkkänsligt. Så med regnfattiga somrar, och då vi dessutom är som det heter i regnskugga, (senaste sommar kom det inga regn i maj, juni och halva juli) lider trädgården och jag med den. Jag nödvattnar tills brunnen är tömd, och sen får man vänta bara vänta...

Hur mitt trädgårdsprojekt började

Jag fyllde jämna år och beslöt ge mig själv en rabatt i present. Jag kontaktade en firma och beställde en sådan, drygt 2 m bred och 20 m lång ville jag ha, tack. Sen fick jag galopperande ångest, den kommer ju att bli alldeles för stor i förhållande till stugan, kommer det att se ut som ett hangarfartyg har förankrat?? Jo, stor blev den...

Men vilken fröjd, nu hade jag plötsligt 40 kvadratmeter rabatt, ny djup jord, fri från rötter och ogräs. Och jag såg för min inre syn en cottage garden eller ett blommande kaos. Så jag frossade i tulpaner, liljor och började lära mig om perenner, att studentnejlika fanns inte bara i orange utan också i rosa o vitt, att stjärnflocka fanns i många färger, att praktlysing fanns i olika varianter och så vidare.

Så gick några år.

Sen hittade sorkarna till rabatten. Borta var tulpanerna och liljorna och det var inte lönt att plantera någondera längre. Så det fick bli allium och narcisser i stället.

Men några gömställen har jag fortfarande som sorkarna inte har hittat och där kan jag ha tulpaner, kroll liljor och min favoritlilja FRISO, som doftar som nattviol.

Mina favoritfärger

Mina favoriter är mörkviolett, lime, rosa och vitt, och grått. Några kombinationer av dem vill jag ha i varje rabatt.

Min nya "paradrabatt"

Översiktsbild av trädgården

Vårblommor

Mina favoritfärger

Min mamma var mycket trädgårdsintresserad och i hennes rabatter finns klassikerna brandlilja, bergsklint, såpnejlika, bondpion, brustna hjärtan, praktlysing, gulboll, tvåfärgad stormhatt, stor drakblomma (*Nepeta sibirica*), malva, ängssalvia (*Salvia pratensis*) och en kaprifol som doftar sött som karamell om junikvällarna.

Och hur det fortsatte...

Jag var helt nöjd med de gamla och nya rabatterna tills covidpandemin drabbade oss. Under de två vintrarna hemma i karantän tröstade jag mig med att stormläsa trädgårdstidningar och insåg: jag måste ha rosor. Sagt och gjort, men eftersom det inte finns djup jord blev det att bygga på höjden i stället. Bort med risiga spireabuskar och syrener, in med upphöjda rabatter och rosor

Förutom en rosenrabatt med Schneewitchen, Peace, Queen Elisabeth och Europeana blev det av bara farten en surjordsrabatt också, med bland annat magnolia och barrväxter. Hösten 2021 var de klara

Följande covidpandemi vinter fortsatte jag stormläsa trädgårdstidningar och insåg: jag måste ha ännu mera rosor, och en port också

Så sommaren 2022 blev det fyra rosenrabatter till. Av alla fina fick jag några nya favoriter, Ghislaine de Féligonde, Merveille och Louise Odier.

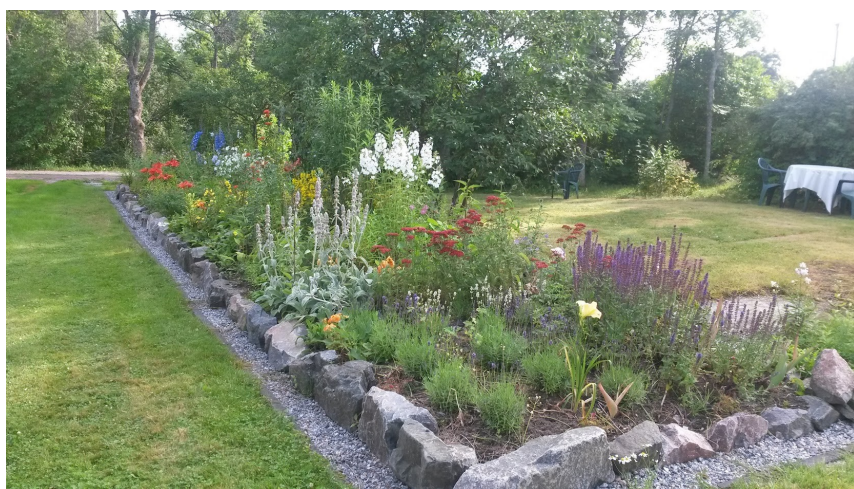
I något skede blev min familj bekymrade över mina många projekt, jag fick höra kommentarer om att jag borde minska på antalet rabatter och inte öka! Enda möjliga svaret är: Så kan de te sig för ett otränat öga. Som alla trädgårdsvänner vet: Man kan aldrig ha förmycket.

En av min mammas pioner med jättedaggkåpa

Rosenrabatten

Sommarblommor

Till vänster port med nyplanterad klätterros och klematis

Ghislaine de Féligonde

Merveille

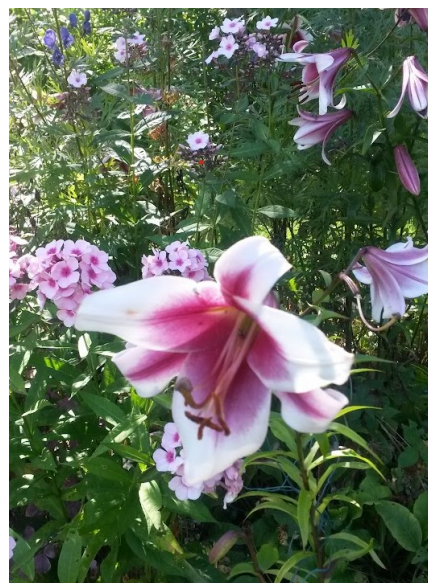
Louise Odier

Sointu

Sävel

Friso

Famos lekstuga i Brunakärr koloniträdgård

Föredrag 20.9.2023

Text och bilder Ann-Mari Estlander

Fakta om Brunakärr koloniträdgård

Brunakärr koloniträdgård grundades år 1918 på Greijus marker av tre Helsingforsföreningar: Svenska Kvinnoförbundet, Helsingfors Marthaförening och Ungdomsförbundet Fylgia. Brunakärr koloniträdgårdsförening rf administrerar området sedan år 1960. Svenska som modersmål var från början ett stadseenligt villkor för att få köpa stuga. Kravet på modersmål togs bort för några år sedan. Föreningens språk är fortfarande svenska.

Staden äger området och föreningen arrenderar det av staden. Stugägaren, som bör vara medlem i föreningen, arrenderar sin lott av föreningen. Området är stadens park och är tillgänglig för alla, porten är olåst dagtid om somrarna, in på lotterna får besökare inte gå utan tillåtelse av stugägaren.

På området finns 115 stugor varav en är museistuga. Några stugor säljs varje år och får nya ägare/arrendatorer. Lotternas storlek varierar mellan 114 kvm och 680 kvm. Stugorna får vara högst 25 kvm, nya stugor ska byggas enligt de av staden godkända typritningarna. Varje lott har en vattenpost (vintervatten) och el. Nya stugor är vinterbonade, de gamla vanligen inte. WC-n och bastu (stängda vintertid) och en ekotoalett finns på området. Man får bo i sin stuga så länge man vill men man måste ha en annan Helsingforsadress som sin stadigvarande adress.

Föreningens hemsida <https://brunakarr.fi/sv/hem>.

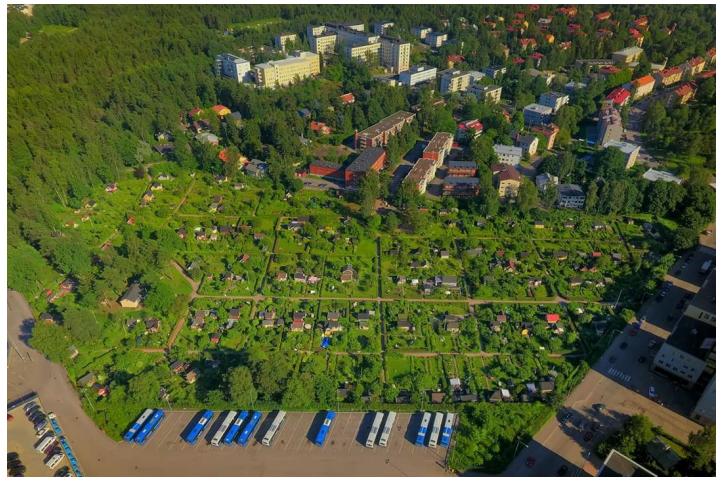
Famos lekstuga, lott 78

Jag är lycklig (och ibland uppgiven) ägare av stugan på lott 78 i Brunakärr koloniträdgård sedan 2003. Lotten är 295 kvm. Den gamla stugan, 18,5 kvm, är röd med vita knutar – "Famos lekstuga" sade barnbarnet och därvid blev det. Där finns allt jag behöver för att bo där på sommaren, vilket jag också tidvis gör. Verklig compact living! Ett välbehövligt förråd för trädgårdsredskap byggdes för sex år sedan. En musfamilj tror att förrådet är deras men vi kommer nog överens. Växthus har jag inte men 5 dubbla pallkragar. En av dem (inte alltid densamma dock) är ständigt upptagen av vintervitlök.

Som trädgårdsodlare är jag inte speciellt systematisk och planerande. Alltför ofta faller jag för någon skönhet i en plantskola eller blir erbjuden någonting av en annan trädgårdsentusiast. Jag Vill Ha. Sen när jag kommer till 78-an med den funderar jag "Var den nu då ska få rum". Därför är mina rabatter ganska "raddiga", många olika växter, inte stilfullt och enhetligt med större områden med samma växt (undantag är astilberabatten och växter som har brett ut sej, till exempel flox, pioner, dagliljor).

Potatissättning i Bruna 1921

Sett från luften 2016

Stuga 78 (MKarjalainens foto)

Men jag tycker om att ha det så, det är trevligt med mångfald och med överraskningar – det är inte alltid jag kommer ihåg vad jag har planterat vart... Att arrendera en lott i koloniträdgård har ju också speciella följder: det gäller att följa både föreningens regler och stadens regler för hur det skall skötas och vad man får och inte får ha och göra på sin lott, och att ta hänsyn till (och ha överseende med) grannar mycket nära inpå.

Min säsong vaknar till liv strax efter jul när frökatalogerna trillar in genom brevluckan. Det gäller att bromsa och hålla sej, det lyckas ibland bättre, ibland sämre. Chili för balkongen kan jag iallafall så tidigt! Senare sådd är gurkor (ständig favorit Citrongurka), tomat (ständig favorit Sungold), bönor lite senare (ny favorit störböna Matilda), diverse blomfrön, ofta squash och lite örter. Att sköta pluggplantor av fuchsia och million bells-petunia är också ett trevligt vårvinternöje som brukar lyckas bra. Jag har turen att hemma ha fönster med breda fönsterbräden och extra växtbelysning och en glasad balkong mot sydväst med ett plast"växthus" dit jag kan flytta plantorna när det blir för trångt inne. Elvärme, frostvakt, behövs nog kalla nätter där. Utplanteringen brukar lyckas bra men gurkorna kan vara lite ovilliga att etablera sej vid stugväggen, de ska ha ganska varmt för att idas komma igång. Jag förödlar bönor (och också annat) inne i en "root-trainer", en djup såkrucka dit det ryms 20 plantor. Den tar inte mycket utrymme på fönsterbrädet och växandet kommer bra i gång i den.

På lotten finns tre vinbärsbuskar och en krusbärsbuske i rad längs ena tomtgränsen. Två gamla äppelträd (Transparente blanche och kanel) har jag hållit låga, jag vill själv räckas att beskära vatuskotten och skörda äpplena. Dessutom finns rabarber och ett ungt plommonträd som ännu inte har visat vad det kan, samt en hallonhäck längs andra tomtgränsen. Hallon brukar jag oftast få bra, som mest 25 liter! Men sommaren 2023 blev det bara lite. Det var hett och torrt och hallonen blommade en kort tid, pollinerarna hann tydligen inte riktigt med sitt jobb. Gräsmatta finns också, och alltför många rabatter med perenner och rosor. Alltför många, därför att kirskalet nu har marscherat in precis överallt och att rå på den börjar gå över min krafter. Som min granne sade, "När allt liv på jorden har utplånats finns kirskalet kvar". Så det känns lite övermäktigt ibland.

Jag kan inte nämna dem alla, de blommande ljuvligheterna som finns i trädgården, så jag håller mej till ett urval. Tulpaner har jag inte mycket av, de är underbara men kortlivade, förutom Darwintulpaner som är lite hårdigare. Krokus äter haren/kaninen gärna. Narcisser, snödroppar, scilla, allium mm är pålitliga. Lunddockan sticker tidigt upp med sina fantastiska bladknoppar och gläder mej varje år med rikligt blomning. Olika sippor har jag också samlat på mej, de är trevliga och trogna. Halvfyllda gulsippan, planterad kring Europeanarosorna, tog mycket illa upp för flera år sen av att jag gödslade rosorna. Sipporna slutade blomma men har nu så småningom repat sej.

En av mina favoriter i juni och juli är gillenia, den rikblommande "busken" vars små skira vita blommor nästan skimrar i juninattsskymningen. Den fryser ner helt varje vinter och kommer upp lite tvekande men rikligt, plantan blir sakta större men gör inte rotskott.

Farmos lekstuga

Ritausmarosor

Gillenia

Trädgårdsmörbollen, trollius, gillar jag också. Den fröar av sej och dyker upp lite här och var i rabatten. En underbar gul stockros fick jag frön till av en kolonistgranne den har fröat av sej här och där. I fjol hade den placerat sig i lådan med tomatplantorna och blev enormt stor och rikblommande. Två-åringarna purpurklätt (*Lychnis coronaria atrosanguinea*) och vitgul vädd (*Scabiosa*, ev. *ochroleuca*) är trevliga och bestämmer själva var de ska stå i år, oftast i utkanten av rabatten intill den stenlagda gången, de kanske vill ha lite torrt och magert. Pollinerarna tycker om dem och de blommar länge. En biodlare har sina bikupor på koloniträdgårdens område och blommorna har mycket besök av flitiga bin. Honung får vi köpa av biodlaren, "Brunakärrhonung" står det på etiketten.

Clematis tycker jag mycket om, men det är tydligen inte alltid ömsesidigt, de är ofta inte långvariga. Trognast har varit vita clematis recta som också frösår sej på oväntade ställen. "Romantica" vid portalen och "Niobe" som var ett impulsköp har varit långlivade. Niobe hamnade i hastigheten lite på fel plats men visar envist att den vill vara just där. Grannen ser den mera än jag, det är ju bra. För grannen.

Rosor. Europeanarosen gillar jag, den har fin färg på bladen och en ljuvlig mörkröd färg som passar bra med tex. blå salvia eller lavendel. Haren gillar den också, av andra orsaker än visuella, så den måste jag skydda med nät för vintern. Buskrosor. Ritausma föll jag för och köpte två plantor. De har förmerat sej nästan alltför flitigt med rotskott. De är fruktansvärt taggiga men blommar så fenomenalt vackert att jag har öveseende med rotskotten och taggigheten. De blommar ofta lite på nytt senare på sommaren, några blommor ända tills frosten tar dem.

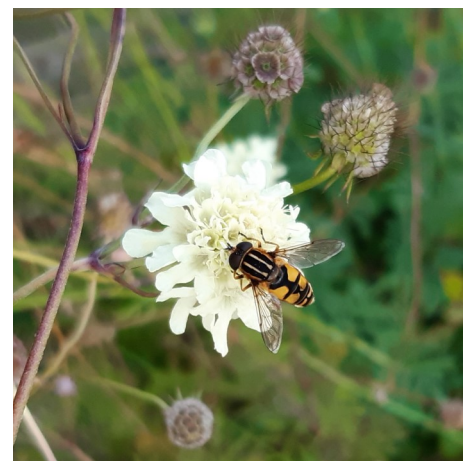
Trädgårdens betydelse för mej är väldigt stor. Inte bara 78-an utan också gemenskapen där, vännerna och grannarna. Min tacksamhet går tillbaka långt i tiden till generationerna som förvandlade kärret till ett paradys, som TV-dokumentären uttrycker det, och gjorde det till ett kulturarv. Jag sköter trädgården och den sköter mej. Jag hoppas vårt förhållande får fortsätta ännu i många år.

Gul Stockros

Bilden till höger Lunddocka
Bilden nere till höger Vädd
Bilden nere odlingar på 1920—talet

Min trädgård

Föredrag 18.10,2023

Text och bilder Fredrika Forsskåhl

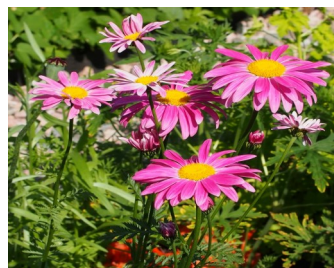
Jag bor tillsammans med min man Bo i Grankulla i ett parhus. Där bor vi året runt vilket gör att trädgårdsskötsel är en hobby som man kan syssla med när som helst. Trädgården är liten; framför huset i väster är det 10 meter till stadens dike, åt söder kommer grannens gräns emot efter 7 meter och bakom huset i öster är grannens tuihäck på 7 meters avstånd från vårt hus. (bild till höger).

I vår trädgård har vi bara lite besvär med kaniner och harar, antagligen är det rävarna som syns nu och då som decimerar stammen. Hjortarna håller till i andra delar av Grankulla tack vare järnväg och motorväg som omger oss. Också mördarsniglarna har vi tillsvidare besparats från. Trädgårdens huvudsakliga fiender är vattensorken och kirsålen.

För att motarbeta sork har jag planterat kejsarkronor (bild till höger) runt trädgården framför huset och dessutom planterat vitlök här och var i rabatterna. Jag har intrycket att det hjälpt för sorkarna rumsterar inte så mycket mera. Vad gäller kirsålen så går jag ständigt och plockar bort kirsålsbladen. Det blir som en trevlig ritual på morgonen! Rabatterna planterar jag mycket tätt, ingen naken mark någonstans. Jag tar också till hjälp mindre invasiva ogräs för att tränga ut Kirsålen. I östra Finland besökte jag Rönkköläs statypark där statyerna stod i ett hav av vita blommor (*Anemone sylvestris*). På en förfrågan om att få en planta fick jag ett nekande svar men Rönkkölä gav mig rådet att se efter i Nyslott dit jag var på väg. På ett kafé där såg jag mellan gatstenarna en planta. Som var lätt att ta med sig. *Anemone sylvestris* finns nu rikligt i min trädgård och hjälper i kampen mot kirsåls speciellt under högsommar och höst då de bildar täta tuvor.

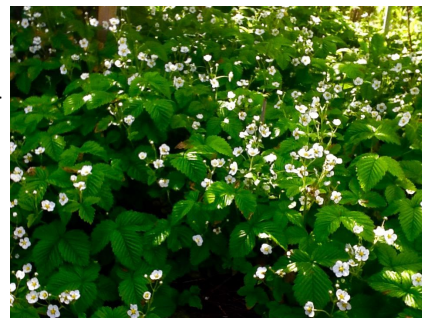
Rosenkrage

I en liten trädgård är det trevligt om växter också har andra värden än bara skönhet. För mig har personer och historien bakom växterna gett extra glädje. Då jag besökte Rauhamaa gård såg jag i en igenvuxen rabatt något som lyste rött bland ogräset. Det visade sig vara Rosenkrage (*Tanacetum coccygium*) som den nuvarande ägarens mormor tagit med sig från Wredeby där hon var barnfödd. Jag fick gräva upp plantan som ny trivs bra hos mig. Min sibiriska nunneört kommer från Folkhälsans Villa Dalby där Ossian Schauman i början av 1900 talet etablerade en sänkt trädgård. Nuförtiden är det bara ett öppet grönområde som då jag besökt Dalby lyste gult av nunneörten. Min granne var hemma från Utö. Hon var inte särskilt intresserad av trädgård men hade tagit med sig en liten iris då hon gifte sig och flyttade från ön. I samband med att hennes huslänga dränerades och gården grävdes upp bad hon mig ta hand om Irisen. Nu finns den här och där i min trädgård. En marktäckare kring bärbuskarna kallar vi Valamosmultron (bild till höger).

Nunneört

Den kommer från Gamla Valamokloster i Ladoga som min svägeska och sväger Ingegerd och Per Forskåhl plockade med sig vid ett besök där. Den blommar rikligt men med de vita bären är det si och så. Vi har tänkt att den kanske är enkönad och tog därför med en liknande smultronplanta som vi hittade vid Master Golf bana i hopp om att den skulle vara av det andra könet. Kanske blev det bättre bär efter det. Skugggröna *Pachysandra Terminalis* har vi plockat med oss från Käinby Golf. *Salvia officinalis* är från Svenska Folkhögskolan i Estland. De vackra fröställningarna fångade mitt intresse så jag plockade några utan att veta att det var *salvia*. Kungsängsliljorna (bild till höger) är på 50-talet plockade på Uppsala kungsäng av min mans föräldrar. Jag måste medge att jag spätt på med nya knölar senare. En liten skogstulpan har jag fått av Grankullabon Torbjörn Rinne.

Hans mamma hade plockat lökar på Island och därför kallade de tulpanerna Islandstulpan. Jag fick 5 lökar men de sprider sig bra och finns nu överallt i trädgården.

Lökar är bra i liten trädgård; de kommer upp blommor och försvinner så att andra växter sen kan få sol och plats. Typiska såna är kungsängsliljan och vildtulpanen. Andra bra lökar är Allium och stjärnlöken (*Ornithogalum arvense*) (bild till höger). Blir det för mycket av dem är det lätt att riva upp av överflödet. Morgonstjärna (*Ornithogalum umbellatum*) är en söt liten växt som kommer upp försynt och försvinner lika försynt.

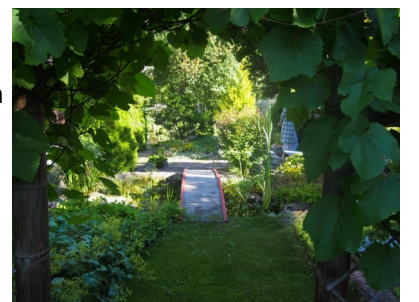

Den gula svavelpionplantan *Daurica mlokosewitschii* (bild till höger) fick min man i tiderna av Tamelanders på Sököudd. Den planterades framför huset i västerläge. Efter några år kom två nya plantor bredvid den ursprungliga som till vår stora förvåning blommade peachfärgade och röda. Vi tänker oss att de korsats med herrgårdspionen som står nära. Nuförtiden kommer det upp pion plantor överallt i vår trädgård både på västra sidan, södra sidan och bakom huset på östra sidan. I början var det mest plantor med röda blommor men nuförtiden är det också mycket gulblommande plantor men bara enstaka med peachfärgade blommor. Alla har svavelpionens typiska blad. Förut rensade jag bort plantorna men nuförtiden får de stå. Jag tänker mig att det är trevligare att ha ett hav av vårblommande pioner än kirskaål sen när jag inte mera orkar rensa, dessutom är deras fröställningar dekorativa på hösten (bild till höger). De pioner jag köpt har jag valt för sin dofts skull. Pionen Edens parfym lät ju lovande vad gäller doft men gamla beprövade Sarah Bernardt och Duchesse de Nemour doftar nog mera. Att plocka buketter av olika doftande pioner är en av sommarens höjdpunkter.

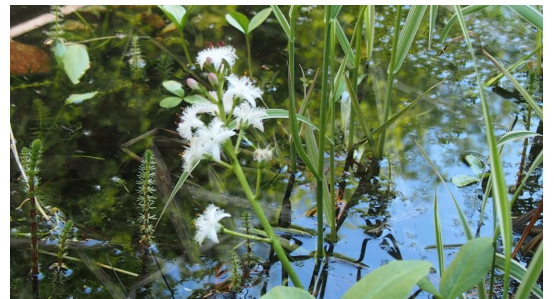
För att göra den lilla trädgården större klipper jag valv och "fönster" i trädgården. Då man kommer till vårt hus går man först genom ett valv av klätterhortensia och Antonowka äppel sen mellan Aronia och ett annat äppelträd. Då man ser från huset bildar valvet ett fönster mot grannens hösthortensia. En öppning mellan *Magnolia Loebneri* Merrill och perukbusken öppnar mot *Perofskia Blue spire*, Magnolian köptes i tiderna hos Zetas i Stockholm och skulle bli 3-4 meter. Tyvärr är den i dagsläget ca 7 meter. Perukbusken klarar sig år efter år. Den fryser vanligen ner men kommer glatt upp igen varje sommar.

Den japansk trädgård på östra sidan av huset är min man Bo's skötebarn. In i den kommer man genom en bambuport som är övervuxen men staketvindruvan Zilga (bild till höger). I trädgården finns en bäck och en damm. I början var det problem med alger som grumlade vattnet men sedan vi planterat in växter är alger inte mera ett problem. Till dammen har Bo hämtat vattenklöver (*Menyanthes trifoliata*) och hästsvans (*Hippuris vulgaris*) från svägerskan Ingegerds damm i Korpo (bild nere till höger). Gul iris och Tyfa latifolia har fåglarna hämtat. Bonzaitallen har formats genom att varje år nypa bort två tredjedelar av årsskotten.

Ärtcypressen är en favorit med sin mjuka linje och långsamma tillväxt. Trebladsspirean (*Gillenia trifoliata*) en annan favorit är vacker både då den blommor och i höstskrud.

För att utöka trädgårdsarealen odlar jag också i stadens dike framför huset. Där planterar jag sånt som inte mera ryms i trädgården. Det blir grannt och trevligt och förbipasserande brukar gilla diket och ibland t.o.m plocka blommor där vilket gör mig glad.

Min trädgård - min oas finns i Kasnäs i Kimito

Föredrag 18.10.2023

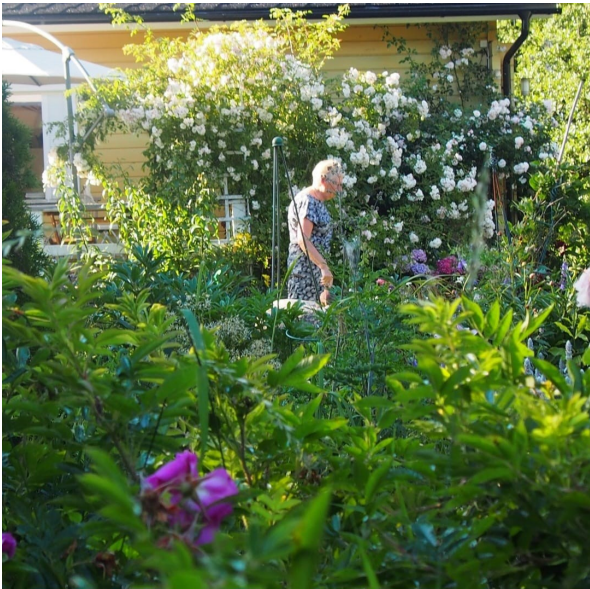
Text och bilder Kerstin Meinander

År 2002 köpte min man och jag en tätt skogbevuxen strandtomt ca 0,7 ha i västerläge med ca 120 år gamla tallar, björkar, granar och tät sly. Jordmånen är morän, med stenbumlingar, mindre stenar, sand och grus. NW och SW är de förhärskande vindarna. Vi hade planerat en trädgård framför huset och beställt två lass mylla (de första av många). Hälften blev den stora rabatten framför huset och resten blev köksträdgårds land (numera pallkragar med bl.a morötter och bönor)

Redan första sommaren planterade jag Rhododendron i skogen där man svänger in till tomten. Trädgården har långsamt vuxit an efter som jag med grannars och vänners hjälp fått bort granar och björkar.

I alla de rabatter som breder ut sig i min trädgård utgör rosor, liljor, pioner, klematis, och "vårlökar" grundstommen, sedan kommer allt möjligt annat. In till trädgårdens olika rum kommer man längs slingrande gångar av skiffer plattor

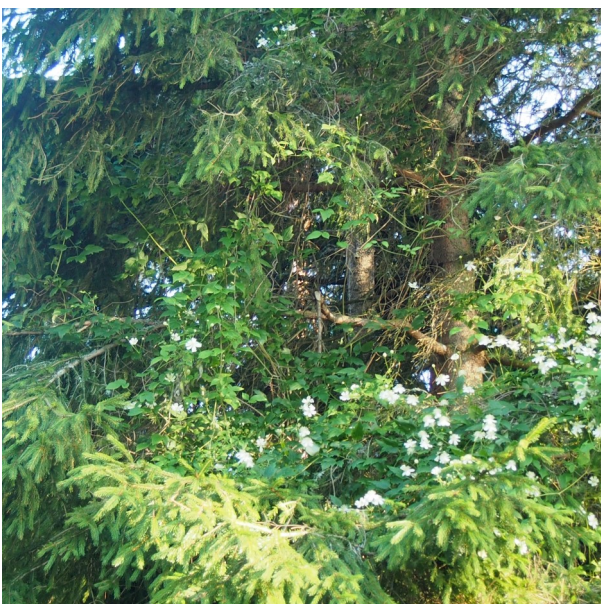
Runt och vid husets terrass växer olika slags Clematis, kaprifoler, New Dawn, Lykkefund, störbönor, rosenkvitten, lavendel, julrosor, pioner och mitt emot terrassen finns den stora första rabatten. Mitt emot terrassen växer en stor gran med Clematis Summer Snow, John Farges, ibland 10 m högt.

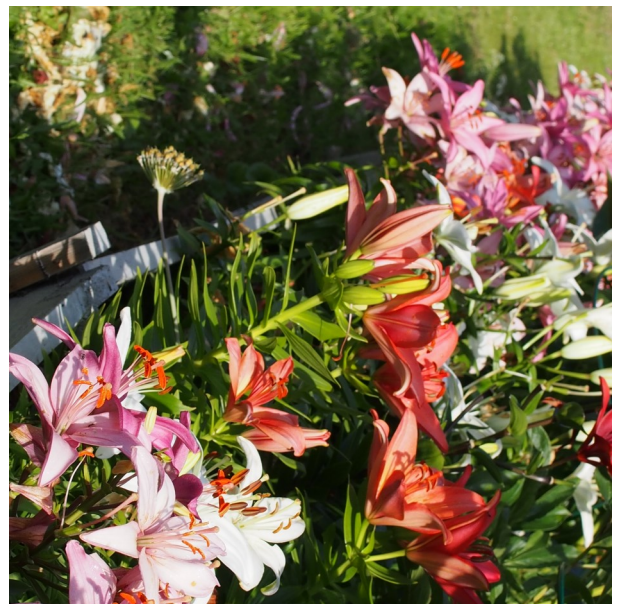
Mitt hus med New Dawn längs väggen och Lykkefund längs en spalje

Så här såg tomten ut då vi köpte den

Summer Snow i en av granarna mitt emot huset

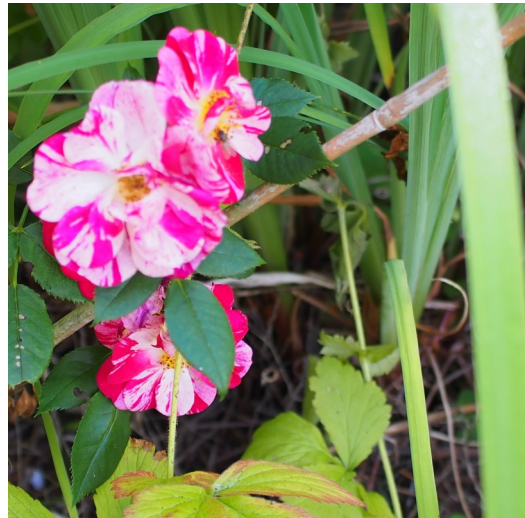
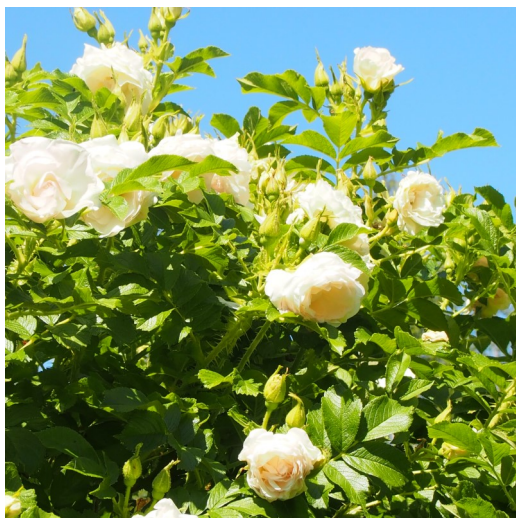
Pionbänken, Tre olika stadier. Narcisser, pioner, liljor

Rhododendronplantering i skogen

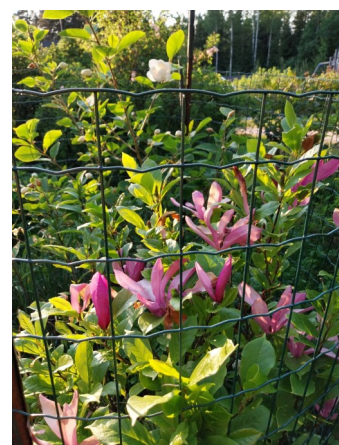
Pioner i alla former och färger svämmar över i trädgården. Bowl of Beauty, Itoh pioner mitt senaste "dille".

Olika rosor möter oss då vi närmar oss huset och då vi går in i trädgården: Papula, Ritausma, Tove Jansson, Polkagrisrosen, Rhapsody in Blue, Giselaïne de Feligonde, Alba Maxima

Liljor växer överallt

Magnoliorna Sieboldii och Susan behöver skydd mot vitsvanshjordarna

Min trädgård på Lojoön

Föredrag 15.11.2023

Text och bilder Siv Koivisto

I min trädgård på vårt sommarställe på Lojoön finns många gamla nostalgiska växter. En del av dem, till exempel gullviva, taklök, midsommarros och klätterhortensia har min svärmor planterat på 50-talet. Själv har jag hämtat dit växter från min barndoms trädgårdar: flox, daglilja, fjädernejlika, silverarv och iris.

Eftersom stället alltid varit väldigt naturnära, vill vi hålla trädgården i styr och inte utöka den alltför mycket. Vi har bara ett par egentliga rabatter, som uppstått runt och bredvid stora stenar, men det växer nog blommor, t.ex. några pioner, här och där också. Dessutom har vi såklart en massa naturblommor på tomten, bland dem också nattviol och knipprot.

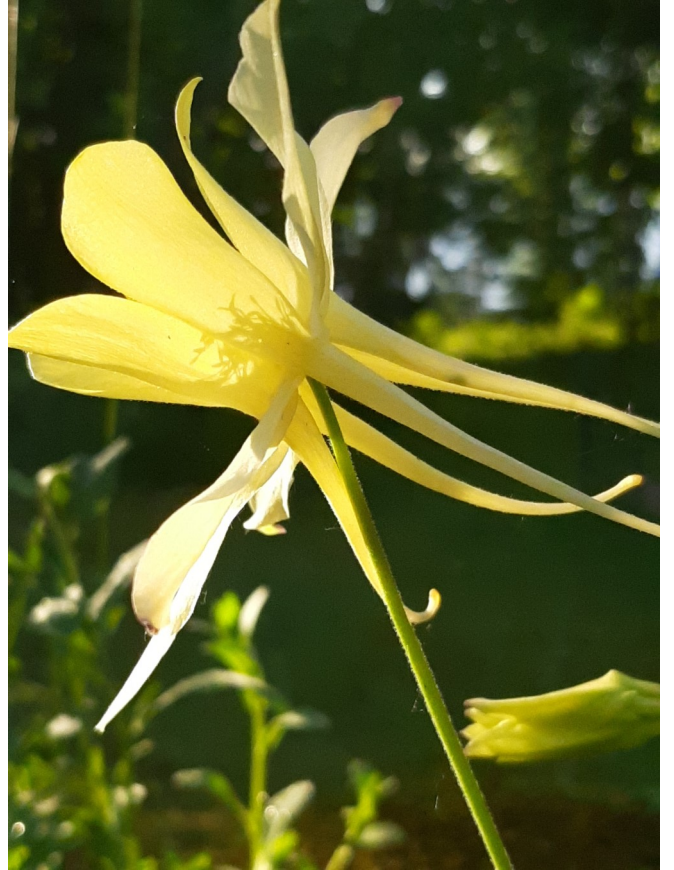
Vi har låtit vitklöverna växa på gräsmattan och klippt gångstigar i den. Vackert och trevligt tycker både insekterna och barnbarnen som gärna springer längs stigarna.

Till mina favoriter hör vårens första blommor: sipporna. Speciellt den fyllda vitsippan och den grönvita varianten väntar jag på.

Andra favoriter är aklejorna, som finns i många olika färger och former. I rabatten står också brandliljor och krolliljor. På sensommaren tar höstanemon och solhatt över. De trivs bra och blommar långt in på hösten.

Rabattens drottning är vallmon Coral Reef, vars bedårande laxfärgade blommor vi får beundra en kort tid i juni.

På spaning efter frontmannaträdgårdens diskreta charm

Föredrag 15.11.2023

Text och bilder Eva Vikstedt

Det växer en massa träd på vår gård, hundraåriga tallar, en björk, en ek, en kastanj, tre äppelträd och en ensam en. Gården kan alltså kallas en trädgård. Men riktigt "vår" är den här trädgården inte. Vi hyr tomten av Helsingfors stad på samma sätt som alla våra c.120 grannar i Martas i Sockenbacka. Det finns andra ägare till tomten också: först och främst de 8 jättelika tallarna som härskar över såväl mark som luftrum. Resten av ursprungsnaturen i den här delen av huvudstadsregionen gör också starka anspråk på tomten. Här nafsar rådjur knoppar ur syrenbuskarna, här gräver kaniner gångar under geranierna, här krasar fasaner upp krokuslökar och hackspettar pickar hål på holkarna som skulle locka larvätande mesar till äppelträden. Mitt i allt detta bor och lever vi i ett frontmannahus sen 45 år tillbaka.

Frontmannabyen byggdes i slutet av 1940-talet, dels på lerig åkermark, dels i en tallskogsbacke, precis invid en räcka löpgravar från första världskriget. På den tomt som skulle bli vår, stod tallskogen tät. Huset byggdes efter standardritningar och blev inflyttningsklart rekordsnabbt. Samtidigt röjdes tomten för en trädgård som anlades enligt en färdig planritning, som hade gjorts upp just för den här parcellen. Bakom vår måttsydda odlingsplan stod självaste Elisabeth Koch, trädgårdsrådgivaren som har kallats koloniträdgårdarnas moder, odlingsentusiasten som drog upp riktlinjerna för t.ex. Olympiabyns grönområden i Kottby. Koch delade upp vår tomt enligt de behov som fanns efter kriget. Hemmen skulle förses med en stor odlingsareal för att bli så självförsörjande som möjligt. Det skulle också finnas plats för rekreation för stora och små, skönhet och odlingsglädje inte att förglömma. Hon rekommenderade plantor av hög kvalitet från välkända plantskolor för ett lyckat resultat.

Vi var helt betagna av blommande äppelträd och syren när vi flyttade hit den första juni 1979 – och lyckliga över att vårt viktigaste kriterium uppfylldes, den svenska grundskolan fanns i närheten. – Vi måste skaffa en midsommarros, genast, sa jag åt min man. Trädgårdsväxterna i övrigt var ungefär desamma som hos grannarna: bergenia, såpnejlika, rosenhallon. De finns alla kvar i dag men några av äppelträden har tagit slut. Finnsliden vräktes. Men schersminen och vårkragen har fått sällskap av ett hundratal nya arter när blomsterrabatterna tog över stora delar av gräsmattan. Prydnadsbuskar och odlingslådor tar nu plats där bärbuskar tidigare försökte överleva invid tallarna. Den omställning som mest har förändrat trädgårdens karaktär är dammen som grävdes för 15 år sen och blev trädgårdens mittpunkt.

Det tog tid för mig att inse att vår trädgård inte är avsedd för solälskande växter. Att rhododendron och funkia lyckas bättre än rosor och jordgubbar i skuggan av höga tallar i torftig skogsmark. Hittills har jag kommit bara en bit på väg och får gång på gång märka hur någon glittrande solälskare hittar sin väg till rabatterna där den döms till ett utdraget dödsstraff i trädgårdens dunkla armod. Klematis har visat sig vara ett säkert kort liksom hortensia, magnolia och gillenia. Det tar tid att lära sig hur lek med skuggor och färger och kontraster fungerar i ett paradis där klart solljus är en bristvara. Den andra stora utmaningen är själva jorden, myllan. Vill man inte bära sig krokig/betala sig sjuk på köpejord måste man ta till det kompostmaterial som finns omkring en, dvs i vårt fall de aldrig sinande tallbarren. Uppblandade med material från en plikttoget skött hushållskompost har barren hittat sin plats. Men någon mylla som liknar fet åkerjord kommer vi aldrig att få. Men ett annat mål tror jag vi håller på att uppnå – att skapa harmoni mellan det odlade och naturen på vår lånade plätt på jorden.

Gul vallmo

En skir skönhet som under sin korta blomning påminner en om sommarens förgänglighet. Den engelska vallmon (Meconopsis cambrica, finurligt nog Welsh Poppy på engelska) har fått fria händer att sprida sig under äppelträden och buskarna.

Dammen har blivit trädgårdens mittpunkt sen den byggdes för 15 år sen. Djupet på 60 cm garanterar att näckros och pilblad övervintrar. Det gör också salamandrarna som trivs mellan stenarna på botten. Kring den trivs iris, hosta, astilbe, lammöron och dagdkåpa

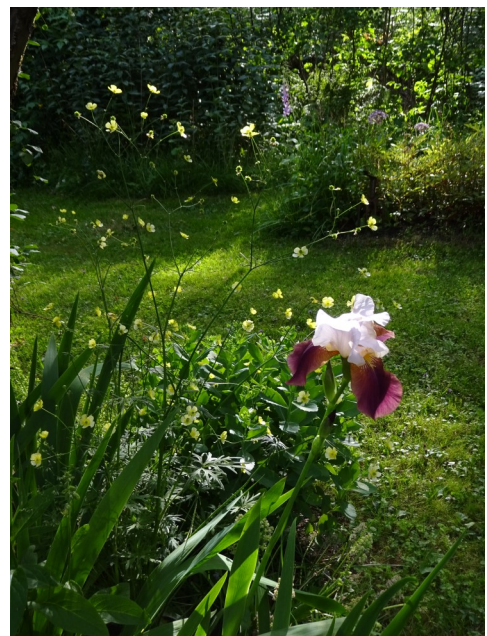
Vit blodört Här är växten som lyser upp trädgårdens mörkaste och fuktigaste hörn: blodört (*Sanguinaria Canadensis*)!

Röd vallmoknopp Det bästa med att ha en trädgård är kanske ändå "adventstiden", veckorna och dagarna när man vandrar omkring och letar efter de första tecknen på liv efter vintern. Sen följer dagarna då man räknar knoppar som ska förebåda den blomsterfest man väntat på ett helt år.

Lekstugan Barnbarnens lekstuga har som hedersuppgift tilldelats uppgiften att bära upp odlingen av blomsterböna, till ömsesidig belåtenhet.

Iris + ranunkel
Skuggspel i kvällssol med iris och en blekgul citron-

Blå klematis

Den maffiga klematisen 'Helsinki' tog några år på sig innan den bestämde sig för att börja blomma. Införskaffad på en blomsterresa i Estland

BOVARNAS SOMMARRESA TILL ÅLAND 12 - 15 JUNI 2024

Följ med på vår trädgårdsresa till Åland nästa sommar. Här är programmet i korthet och mera detaljer kan du senare läsa på vår hemsida. Vi meddelar senare klockslag för besöken och annat som ännu är delvis öppet.

Dag 1

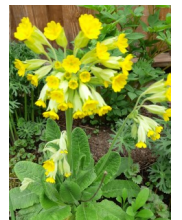
Buss/Båt

Lundströms buss startar från Kiasma ca kl 05.30 och kör till Åbo.

Viking Glory avgår kl 08.45 med ankomst till Mariehamn kl 14.10. På båten äter vi premiumfrukost kl 08.30. Den som önskar äta under dagen sköter det på egenhand.

Efter ankomst till Mariehamn kör bussen raka vägen till Kallas SkärGård, restaurang och Trädgårdscafé på Vårdö. Till Vårdö åker vi med vajerfärja. Där äter vi middag gjord på lokala råvaror i vacker åländsk skärgårdsmiljö. Möjlighet att vandra runt och beundra den vackra trädgården. Efter middagen kör vi till vårt hotell, Hotell Savoy som ligger i centrala Mariehamn.

Vi bor alla tre nätter på samma ställe och äter morgonmål på hotellet.

Dag 2

Vi startar från hotellet på morgonen mot Lemland och besöker flera platser under dagen.

Först blir det Sara Tobiassons trädgård i Norrby. Följande trädgård är Senses, kallat paradiset på jorden. En privat besökssträdgård där Birgitta och Marcus har uppfyllt sina trädgårdsdrömmar som uppfattar dofter, vyer och stillhet för alla sinnen lokaliserad i Ålands vackra natur. Efter rundvandring äter vi lunch. Soppa med ålandspannkaka.

Elisabeths Gläntan är följande trädgård. En lummig oas bland tallar och hasslar med klätterväxter, buskar och perenner. Dagen avslutas med besök vid Rosenblads trädgårdsbutik där vi har möjlighet att handla trädgårdsprodukter och växter. Kvällen är fri och var och en kan på egen hand njuta av kvällen och bekanta sig med Mariehamn.

Dag 3

Färden går vidare och vi åker mot Geta på norra Åland. Vi börjar med att besöka en privat trädgård, vilken det blir meddelas senare. Sedan blir det Snäckö Frukt som är en lagom liten äppelodling i vackra Geta mitt bland äppelriket på norra Åland. Lolo's Seaside cafe ligger på samma område och där bjuds det på lokala hamburgare.

Därefter Kvarnsvedja Gård i Tjudö, Finström där träffar vi Dace Putnina som odlar och säljer växter och perenner av olika slag.

Louise Karlssons pelargon och fuchsiasamlingar finns hoppeligen med på programmet, hon bekräftar det under våren. På kvällen har vi gemensam middag på Restaurang Indigo.

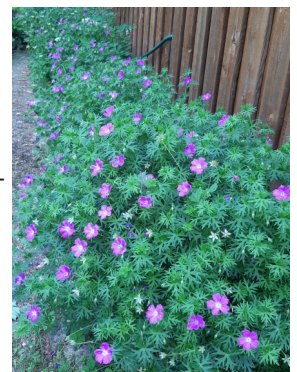
Dag 4

Vi lämnar hotellet på morgonen och besöker en liten stadsträdgård innan vi kör till Lotta Gustafssons Trädgård Änglamark i Järsö. På gården finns Cafe Stickstugan där vi bjuds på kaffe med chokladtårta.

Eventuellt ännu en liten stadsträdgård innan bussen kör mot hamnen där färjan väntar.

Båten avgår kl 14.25, gemensam á la cartemiddag kl 15.00, och ankomst till Åbo kl 19.50

Tillbaka i Helsingfors vid Kiasma ca kl 22.00

Pris för resan är 605 € i delat dubbelrum och 760 € för enkelrum. Det finns plats för 40 deltagare .

I priset ingår buss och båtresor. Logi med morgonmål 3 nätter på Hotel Savoy i vald rumskategori. Alla transporter på Åland, måltider nämnda i programmet samt inträden. Ändringar ännu möjliga.

Bindande anmälningar med födelsedatum och möjligt VikingClub nummer, om du väljer kött/fisk/vege alternativ och andra allergier eller specialdieter till camilla.ronnblad@gmail.com 050 552 9367 eller via listan på Bovmöten senast 15.4.2024.

Vid annullering ingen återbetalning. Kolla att reseförsäkringen är i kraft!!

För resan och planeringen ansvarar Andrea Åberg och Camilla Rönnblad

OBS! Det finns bara några platser kvar.

Bilderna överst Midsommarstång, i mitten Primula veris och nederst Geranium sanguineum

Bovarnas kalender 2025

Hoppas att många BOVar fotograferar flitigt under hela året (vi har alltid brist på bilder från höst/vinter/vår, det mesta blommar ju under sommaren). Bilderna ska vara skarpa (man märker snabbt om man lite zoomar sin bild om den är skarp eller ej), och vågräta/liggande. De flesta smarttelefoner tar tillräckligt bra bilder. Ni kan skicka in 1-6 bilder via epost andrea.m.aberg@gmail.com. Inskickade bilder kan även användas på vår hemsida.

Dedline för inskickande av bilder är 31.7.2024

Försäljning av plantor 2024

I och med att uppdrivningen av BOV-plantorna hos Björkvalls tog slut 2023, kommer vi för närvarande att satsa på att medlemmarna själva driver upp plantor till försäljning på trädgårdsmarknaden i Överby i maj. Det finns fortfarande en del frön kvar från Björkvalls, dessa frön delas på mötena.

Vinterns och vårens program 2024

Månadsmötena hålls i Brages festsal, Kaserngatan 28, Helsingfors.

Biblioteket öppnar kl. 18.00 och vi börjar med att dricka te. Kvällens mötesförhandlingar och föredrag följer kl. 18.30.

100-årshistoriken, som alla medlemmar skall få, finns fortsättningsvis att avhämta på alla möten.

17.01 Jussi Mäkelä : " Mitt arboretum"

21.02 Föreningens vårmöte Marina Korkman : "Pelargoner"

20.03 Pionien Koti : " Pioner" (föredraget är antingen på svenska eller finska)

17.04 Angela Oker-Blom : "Takodling"

22.05 Vårutfärd till Henrika Arle och Andrea Standertskjöld på Degerö. Mer info senare

12-15.06 Sommarresa till Åland Mer info på annan plats i denna tidning

3.08 Höstutfärd till västra Nyland Mer info senare

Vid behov uppdateras programmet på BOVarnas hemsida www.blomsterodlingensvanner.org

Följ med föreningens verksamhet på Facebook, www.facebook.com/blomsterodlingensvanner

Blomsterodlingens
vänner i Finland r.f.

Alla trädgårdsintresserade är välkomna till BOVarna. Vi är verksamma på svenska och verkar i huvudstadsregionen. Du kan bli medlem genom att fylla i ett formulär på webben:

www.blomsterodlingensvanner.org/medlemskap-jasenyyys/ eller kontakta vår sekreterare, se sid 2.

